

SKUPŠČINSKI DOLENJSKI LIST

za občine
ČRNOMELJ,
METLIKA, NOVO
MESTO, RIBNICA
IN TREBNJE

Št. 2, leto XXVII

Cena 5 din

28. februarja 1990

VSEBINA

OBČINA ČRNOMELJ

9. Odlok o zazidalnem načrtu obrtne cone v Črnomlju
10. Odlok o spremembi odloka o gradnji in uporabi poslovnih prostorov in poslovnih stavb
11. Odlok o pripravi in sprejetju sprememb in dopolnitev dolgoročnega družbenega plana občine Črnomelj za obdobje 1986—2000

OBČINA METLIKA

12. Odlok o volitvah, sestavi in pristojnosti zborov skupščine občine Metlika

OBČINA TREBNJE

13. Sklep, s katerim se odreja javna razgrnitev osnutka ureditvenega načrta za deponijo komunalnih odpadkov Globoko za občino Trebnje
14. Sklep, s katerim se odreja javna razgrnitev osnutka prostorskih ureditvenih pogojev za naselje Mokronog
15. Dolgoročni plan občine Trebnje za obdobje od leta 1986 do leta 2000

Občina Črnomelj

9.

Skupščina občine Črnomelj je v skladu s 39. členom zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Ur. l. SRS, št. 18/84, 37/85 in 29/86) na seji zbora združenega dela in na seji zbora krajevnih skupnosti dne 7. 2. 1990 sprejela

ODLOK

o zazidalnem načrtu obrtne cone v Črnomlju

1. člen

Sprejme se zazidalni načrt obrtne cone Črnomelj (v nadaljnjem besedilu: ZN), ki ga je izdelal Dolenjski projektivni biro Novo mesto, pod št. 140-170/87-december 1989, in je sestavni del odloka.

2. člen

Ureditveno območje ZN vključuje površine zemljišč naslednjih parc. št.: 715/1, 715/2, 710, 711/1, 711/2, 714, 708/1, 708/3, 708/11, 708/9, 708/8, 708/6, 708/1, 708/4, 704/1, 705, 708/7, 701, 703, 696/1, 696/2, 695, 702, 696/3, 693/1, 697, 685/1, 685/4, 685/5, 692/2, 692/3, 683/1, 685/2, 685/3, 681, 682/1, 682/2, 682/3, 764/3, 680, 674/2, 675/2, 675/3, 675/1, 674/4, 671, 1197/2.

Vsa zemljišča so v k. o. Črnomelj.

3. člen

Funkcija ureditvenega območja ZN je naslednja:

Območje ZN je namenjeno izgradnji poslovno-stanovanjskih in proizvodnih objektov za obrtno dejavnost. Bodoča namembnost objektov je opredeljena s planskimi dokumenti in zazidalnim načrtom in je ni mogoče spreminjati. Predvidena je gradnja 24 poslovno-stanovanjskih hiš z delavnicami v hiši in 6 samostojnih obrtnih delavnic ter 8 stanovanjskih hiš z delavnicami.

4. člen

Pogoji za urbanistično oblikovanje območja ter za arhitektonsko oblikovanje objektov so naslednji:

Lega predvidenih objektov je določena v grafičnih prilogah ZN in je obvezna. Lokacije objektov so opredeljene z obvezno točko (vogalom objekta) in dvema smerema fasade.

Obvezno je upoštevati po grafični prilogi:

- odmike od parcelnih mej in objektov za stanovanjske hiše;
- smeri slemen objektov;
- predvideno parcelacijo;
- maksimalne tlorisne gabarite za stanovanjske hiše, višine gotovih tal kleti za stanovanjske hiše; stanovanjski objekti so dvoetažni, z možnostjo izkoriščenega podstrešja in obrtne delavnice v kleti;
- odmiki delavnic od parcelnih mej sosednjih zemljišč morajo biti takšni, kot so prikazani v grafični prilogi, oziroma 4 m, razmak med objekti mora biti vsaj 8 m; samostojne obrtne delavnice so pritlične; kolenčni zid nad ploščo pritličja-stanovanjskih objektov ne sme presegati 1,20 m, pri samostojnih obrtnih delavnicah ni dovoljen;
- pomožne objekte (drvarnice, garaže) je možno locirati le kot primerno oblikovane prizidke k hiši ali delavnici;
- obrtne delavnice kot prizidek k hiši je treba locirati in projektno obdelati tako, da tvori s stanovanjskim objektom celoto, podstrešje te delavnice je možno nameniti tudi za bivalne prostore; delavnico je možno locirati tudi ločeno od hiše, če to dopuščajo pogoji tega odloka;
- ni dovoljena gradnja stanovanjskih hiš na zemljiščih, ki so namenjena za gradnjo samostojnih obrtnih delavnic;
- nagibi streh pri hišah so 35° — 40°, pri delavnicah pa od 30° — 35°; barvni kritine nad hišo in delavnico morata biti usklajeni;
- fasade so obdelane klasično z ometom v beli barvi v kombinaciji s temnimi lesenimi ograjami in stavbnim pohištvom.

5. člen

Pogoji za ureditev funkcionalnih zemljišč:

Funkcionalna zemljišča bodo urejena v skladu s potrebami investitorjev. Parcelne meje so določene v grafičnih prilogah. Ob cestah tečejo parcelne meje po robu bankine oz. pločnika.

6. člen

Pogoji za realizacijo komunalnega urejanja so:

- izgradnja cestnega omrežja z upoštevanjem elementov ZN,
- izgradnja kanalizacijske mreže s povezavo na obstoječo kanalizacijo, predviden je ločen sistem kanalizacije,
- izgradnja vodovodnega omrežja s hidranti za zagotovitev pitne, tehnološke in požarne vode,
- izgradnja elektroenergetskih naprav in napeljav (TP, daljnovidni priključek, nizkonapetostno omrežje, javna razsvetljava),
- izgradnja PTT omrežja,
- zagotovljen je odvoz odpadkov,
- ogrevanje je z individualnimi kurišči.

7. člen

Drugi pogoji za izvedbo zazidalnega načrta so:

- parcele so lahko ograjene z ograjo, ki ni višja od 1 m; ob ograji je obvezno zasaditi živo mejo;
- možna je gradnja podpornih in opornih zidov glede na konfiguracijo terena, pogoje za gradnjo je določiti v lokacijskem dovoljenju, višina zidov ne sme presegati 1,20 m;
- postavljanje žičnih, betonskih in zidanih ograj ni dovoljeno, razen žičnate ograje ob samostojnih delavnicah;
- posegi na obstoječih objektih so možni pod enakimi pogoji kot veljajo za nove objekte;
- ni možna lokacija objektov, iz katerih bi se odvajale strupene odplake v kanalizacijo oz. podtalje.

8. člen

Zazidalni načrt je stalno na vpogled občanom, organizacijam in drugim organom pri komiteju za družbeni razvoj občine Črnomelj.

9. člen

Nadzorstvo nad izvajanjem odloka opravlja pristojna občinska inšpekcija.

10. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Številka: 352-4/89
Datum: 7. 2. 1990

Predsednik
skupščine občine Črnomelj:
RADOJČIČ MLADEN

10.

Na podlagi 4. člena zakona o poslovnih stavbah in poslovnih prostorih (Ur. list SRS, št. 18/74) in 174. člena statuta občine Črnomelj sta zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti skupščine občine Črnomelj na seji dne 7. 2. 1990 sprejela

ODLOK

o spremembi odloka o gradnji in uporabi poslovnih prostorov in poslovnih stavb

1. člen

3. člen odloka o gradnji in uporabi poslovnih prostorov in poslovnih stavb (Skupščinski Dolenjski list, št. 16/86) se črta.

2. člen

Ta odlok začne veljati 8. dan po objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Številka: 351-251/86
Datum: 7. 2. 1990

Predsednik
skupščine občine Črnomelj:
MLADEN RADOJČIČ

11.

Skupščina občine Črnomelj je na podlagi 50. člena zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije (Ur. list SRS, št. 1/80 in 33/80) in statuta občine Črnomelj (Skupščinski Dolenjski list, št. 19/80) na seji zбора združenega dela, zбора krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora dne 7. 2. 1990 sprejela

ODLOK

o pripravi in sprejetju sprememb in dopolnitev dolgoročnega družbenega plana občine Črnomelj za obdobje 1986 — 2000

1. člen

Pripravo in sprejeme se spremembe in dopolnitve dolgoročnega družbenega plana občine Črnomelj, predvsem z ozirom na uskladitev s spremembami in dopolnitvami dolgoročnega družbenega plana SR Slovenije 1986 — 2000.

2. člen

Izvršni svet skupščine občine pripravi in v aprilu 1990 predloži občinski skupščini osnutek, v maju 1990 pa predlog sprememb in dopolnitev dolgoročnega družbenega plana občine Črnomelj za obdobje 1986 — 2000. Plan se pripravi in sprejme v novem besedilu in v novi kartni dokumentaciji.

3. člen

Za delo v zvezi s pripravo navedenega plana se zagotovijo posebna sredstva v proračunu občine Črnomelj.

4. člen

Strokovni nosilec aktivnosti pri pripravi in izdelavi plana sta komite za družbeni razvoj občine Črnomelj in Razvojno-raziskovalni center Novo mesto.

5. člen

Ta odlok velja v 8 dneh po objavi v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Številka: 301-1/89
Datum: 7. 2. 1990

Predsednik
skupščine občine Črnomelj:
MLADEN RADOJČIČ

Občina Metlika

12.

Na podlagi 2. odstavka 18. člena ustavnega zakona (Ur. list SRS, št. 32/89) in 239. člena v zvezi z 240., 241. in 242. členom statuta občine Metlika je skupščina občine Metlika na sejah zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora dne 30. 1. 1990 sprejela

ODLOK

o volitvah, sestavi in pristojnostih zborov skupščine občine Metlika

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem odlokom se določijo sestava skupščine občine Metlika, pristojnosti in delo njenih zborov, volitve predsednika in drugih funkcionarjev skupščine ter volitve predsednika in članov izvršnega sveta skupščine občine Metlika.

II. SESTAVA SKUPŠČINE OBČINE METLIKA

2. člen

Skupščino občine Metlika sestavljajo zbor združenega dela, zbor krajevnih skupnosti in družbenopolitični zbor.

3. člen

Zbor združenega dela šteje 13 delegatov, in sicer:

- 10 delegatov s področja gospodarstva,
- 2 delegata s področja družbenih dejavnosti in
- 1 delegat s področja družbenih organizacij in skupnosti.

4. člen

Zbor krajevnih skupnosti šteje 13 delegatov, tako da ima vsaka krajevna skupnost v zboru 1 delegata.

5. člen

Družbenopolitični zbor šteje 13 delegatov.

6. člen

Skupščina občine Metlika določi volilne enote za volitve delegatov v zборе skupščine občine ter število delegatov, ki se volijo v posamezni volilni enoti, s posebnim odlokom.

III. PRISTOJNOSTI ZBOROV

7. člen

Vsak zbor se samostojno konstituira in organizira skladno z odlokom o določitvi volilnih enot za volitve delegatov v zборе skupščine občine Metlika in določitvi števila delegatov in razporeditvi delegatskih mest v skupščini občine Metlika.

8. člen

Zbor združenega dela, zbor krajevnih skupnosti in družbenopolitični zbor obravnavajo in odločajo o vprašanjih iz pristojnosti skupščine občine enakopravno na skupni seji, razen o tistih vprašanjih, o katerih na podlagi tega odloka posamezni zbor odloča samostojno na seji zbora.

9. člen

Vsak zbor v okviru svojih pristojnosti samostojno:

- odloča o verifikaciji pooblastil,
- odloča o mandatno-imunitetnih vprašanih delegatov v zboru,
- voli in razrešuje izmed delegatov zbora predsednika in podpredsednika zbora,
- ustanavlja svoje odbore, komisije in druga delovna telesa in jim določa področje dela.

10. člen

Zbor združenega dela, zbor krajevnih skupnosti in družbenopolitični zbor enakopravno:

1. sprejemajo statut občine, poslovnik skupščine občine ter letni program dela skupščine občine;
2. odločajo o:
 - spremembi meja občine,
 - povezovanju z drugimi občinami in medobčinskem sodelovanju,
 - podelitvi priznanj skupščine občine;
3. sprejemajo odloke in druge akte, ki urejajo:
 - družbenoekonomski razvoj občine,
 - proračunsko porabo,
 - razpis občinskega posojila, občinskega referenduma ter uvedbo samoprispevka za območje občine,
 - komunalno in stanovanjsko gospodarstvo, izkoriščanje zemljišča in dobrin v splošni rabi, gospodarjenje s prostorom, prostorsko planiranje in urbanizem, varstvo človekovega okolja ter naravne in kulturne dediščine,
 - kmetijstvo, gospodarjenje z gozdovi, obrt,
 - gostinstvo, turizem, blagovni promet, druge gospodarske dejavnosti, promet in zveze ter varstvo rastlin in živali,
 - otroško varstvo, osnovno izobraževanje, poklicno usmerjanje in zaposlovanje,
 - zdravstveno varstvo in socialno skrbstvo,
 - kulturo in telesno kulturo,
 - informacije v občini,
 - varstvo ljudi in premoženja,
 - SLO in DS,
 - poimenovanja cest, ulic, trgov, poti in parkov na območju občine,
 - spremembe območja katastrskih občin,
 - področje borčevskih in invalidskih zadev;
4. ustanavljajo:
 - občinske upravne organe, organizacije in strokovne službe ter določijo njihovo organizacijo,
 - organizacije in podjetja, kadar je tako določeno z zakonom,
 - krajevne skupnosti ter odločajo o spreminjanju njihovih območij;
5. volijo, imenujejo in razrešujejo:
 - predsednike in člane delovnih teles občinske skupščine,
 - člane sveta za SLO in DS,
 - predsednika in sodnike sodišča združenega dela,
 - javnega pravobranilca in njegove namestnike,
 - družbenega pravobranilca samoupravljanja in njegove namestnike,
 - občinske sodnike za prekrške,
 - sodnike porotnike,
 - druge funkcionarje ter člane organov upravljanja samoupravnih organizacij in skupnosti, če je tako določeno z zakonom oz. drugim predpisom;
6. opravljajo nadzorstvo nad delom skupščinskih teles, izvršnega sveta, upravnih organov in služb;
7. opravljajo druge zadeve, ki niso v pristojnosti drugih družbenopolitičnih skupnosti ali njihovih organov.

11. člen

Zbor združenega dela, zbor krajevnih skupnosti in družbenopolitični zbor na skupni seji:

1. volijo in razrešujejo:
 - predsednika skupščine občine in podpredsednika skupščine občine,
 - predsednika, podpredsednika in člane izvršnega sveta skupščine občine;
2. imenujejo in razrešujejo:
 - funkcionarje, ki vodijo upravne organe,
 - sekretarja sekretariata skupščine in izvršnega sveta.

12. člen

Vsak zbor lahko v okviru svojega področja zahteva od izvršnega sveta poro-

čilo in postavlja vprašanja. Poročila in druga pojasnila lahko zahteva tudi od funkcionarja, ki vodi občinski upravni organ.

13. člen

Zbori, ki enakopravno odločajo, praviloma zasedajo skupaj, glasujejo pa ločeno.

Zbor veljavno sprejme odlok, splošni akt in drugo odločitev z večino glasov navzočih delegatov v zboru, če se s statutom občine ne zahteva višja stopnja soglasja.

Kadar zbori odločajo na skupni seji, veljavno sklepajo z večino glasov navzočih delegatov vseh zborov na seji, na kateri je navzoča večina vseh delegatov vsakega zbora, če se s statutom ne zahteva višja stopnja soglasja.

14. člen

Način glasovanja, priprava predloga dnevnega reda, potek in vodenje sej zborov oz. skupščine ter druge zadeve v zvezi z organizacijo in delom občinske skupščine, se natančneje določijo s poslovníkom skupščine.

Poslovnik natančneje določa tudi postopek za izdajo odlokov, drugih aktov občinske skupščine, usklajevalni postopek med zbori in druge zadeve v zvezi z akti občinske skupščine.

IV. VOLITVE PREDSEDNIKA IN PODPREDSEDNIKA SKUPŠČINE OBČINE TER PREDSEDNIKOV IN PODPREDSEDNIKOV ZBOROV

15. člen

Občinska skupščina ima predsednika in podpredsednika, ki ju izvoli izmed delegatov v zborih skupščine.

16. člen

Kandidata za predsednika skupščine občine in podpredsednika skupščine občine lahko predlaga skupina najmanj 8 delegatov skupščine iz sestave enega ali več zborov.

V postopku predlaganja kandidatov lahko posamezni delegat nastopi kot sopredlagatelj le v eni skupini oz. le enega kandidata za vsako od funkcij.

17. člen

Volitve predsednika in podpredsednika skupščine občine so tajne in se opravijo na skupni seji vseh zborov.

Za predsednika oz. podpredsednika je izvoljen tisti kandidat, ki je dobil večino glasov vseh delegatov iz sestave skupščine občine.

Če nihče ni dobil potrebne večine glasov vseh delegatov iz sestave skupščine občine, se opravi drugi krog glasovanja med kandidati, ki so v prvem krogu dobili največ glasov.

Če tudi po drugem krogu glasovanja predsednik in podpredsednik skupščine občine nista izvoljena, se celotni kandidacijski postopek ponovi.

18. člen

Vsak zbor ima predsednika in podpredsednika zbora, ki ju zbor izvoli izmed delegatov v zboru.

19. člen

Kandidata za predsednika in podpredsednika zbora krajevnih skupnosti, zbora združenega dela in družbenopolitičnega zbora lahko predlaga skupina najmanj 4 delegatov posameznega zbora.

V postopku predlaganja kandidatov lahko posamezni delegat v zboru nastopi kot sopredlagatelj le enega kandidata za predsednika oz. podpredsednika zbora.

Volitve predsednika in podpredsednika zbora so tajne in se opravijo na seji zbora. Izvoljen je kandidat, ki je dobil večino glasov navzočih delegatov na seji zbora. Če nihče od kandidatov ni dobil večine glasov navzočih delegatov, se opravi drug krog glasovanja po načelih, ki veljajo za volitve predsednika skupščine občine.

20. člen

Predsednik in podpredsednik skupščine občine ter predsednik in podpredsednik njenih zborov se volijo za 4 leta in so lahko izvoljeni za to funkcijo največ dvakrat zaporedoma.

21. člen

Predsednik skupščine občine in predsedniki zborov ter podpredsednik skupščine sestavljajo predsedstvo skupščine. Pri delu predsedstva sodelujeta predsednik izvršnega sveta in sekretar sekretariata skupščine in izvršnega sveta.

22. člen

Skupščina občine ima sekretarja sekretariata. Imenujejo ga zbori občinske skupščine na skupni seji na predlog predsednika skupščine občine.

23. člen

Naloga predsednika skupščine občine, podpredsednika skupščine, predsednikov in podpredsednikov zborov, predsedstva, sekretarja ter podrobnejše določbe o načinu volitev opredeljuje poslovnik skupščine občine.

V. SESTAVA IN VOLITVE IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE OBČINE

24. člen

Izvršni svet skupščine občine sestavljajo predsednik, podpredsednik in člani, katerih število določi skupščina občine ob izvolitvi.

25. člen

Kandidata za predsednika izvršnega sveta lahko predlaga skupina najmanj 8 delegatov skupščine iz sestave enega ali več zborov, člane izvršnega sveta pa kandidat za predsednika izvršnega sveta.

V postopku predlaganja kandidatov lahko posamezni delegat nastopi kot sopredlagatelj le v eni skupini oz. le enega kandidata.

26. člen

Kandidata za predsednika izvršnega sveta izvolijo delegati na prvi skupni seji s tajnim glasovanjem. Izvoljen je tisti kandidat, ki je dobil večino glasov vseh delegatov iz sestava skupščine občine.

27. člen

Kandidat za predsednika izvršnega sveta mora v roku 7 dni skupščini občine predlagati kandidate za podpredsednika in člane izvršnega sveta.

28. člen

Predsednik, podpredsednik in člani izvršnega sveta se volijo na skupni seji. Izvoljeni so kandidati, ki so dobili večino glasov vseh delegatov iz sestave skupščine občine.

29. člen

Za predsednika izvršnega sveta je lahko ista oseba izvoljena največ dvakrat zaporedoma.

30. člen

Kdo izmed funkcionarjev skupščine in izvršnega sveta bo funkcijo opravljal profesionalno, določi skupščina ob izvolitvi.

31. člen

Z dnem, ko začne veljati ta odlok, prenehajo veljati členi statuta občine Metlika od vključno 243. do vključno 271. člena in 280. člen.

32. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v SDL, uporablja pa se od volitev v letu 1990.

Številka: 008-1/90
Datum: 30. 1. 1990

Predsednik
skupščine občine Metlika:
STANISLAV BAJUK, dipl. inž.

Občina Trebnje

13.

Izvršni svet skupščine občine Trebnje je na podlagi 37. člena zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Uradni list SRS, št. 18/89) na svoji 113. seji dne 7. 2. 1990 sprejel

SKLEP

s katerim se odreja javna razgrnitev osnutka ureditvenega načrta za depozicijo komunalnih odpadkov Globoko za občino Trebnje

1.

Javno se razgrne osnutek ureditvenega načrta za depozicijo komunalnih odpadkov Globoko za občino Trebnje (v nadaljnjem besedilu: osnutek). Osnutek je izdelal Razvojni center Celje, tozdr Planiranje, pod št. 459/89, januarja 1990.

2.

Osnutek bo javno razgrnjen v prostorih zavoda za urbanistično načrtovanje Trebnje in v prostorih KS Trebnje, KS Račje selo in KS Mirna.

3.

Pripombe in predloge k osnutku lahko dajo delovni ljudje in občani, organizacije združenega dela, druge organizacije, organi in skupnosti.

Rok za pripombe je 30 dni, računajoč od dneva objave tega sklepa v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Številka: 353-01/89-1
Datum: 7. 2. 1990

Predsednik
izvršnega sveta:
MAKS KURENT

14.

Izvršni svet skupščine občine Trebnje je na podlagi 37. člena zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Uradni list SRS, št. 18/84) na svoji 114. seji dne 21. 2. 1990 sprejel

SKLEP

s katerim se odreja javna razgrnitev osnutka prostorskih ureditvenih pogojev za naselje Mokronog

1.

Javno se razgrne osnutek prostorskih ureditvenih pogojev za naselje Mokronog (v nadaljnjem besedilu: osnutek). Osnutek je izdelal Zavod za urbanistično načrtovanje Trebnje v januarju 1990.

2.

Osnutek bo javno razgrnjen v prostorih zavoda za urbanistično načrtovanje Trebnje in krajevne skupnosti Mokronog.

3.

Pripombe in predloge k osnutku lahko dajo delovni ljudi in občani, organizacije združenega dela, druge organizacije, organi ter skupnosti.

Rok za pripombe je 30 dni od dneva objave tega sklepa v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Številka: 352-05/89-1
Datum: 21. 2. 1990

Predsednik
izvršnega sveta:
MAKS KURENT

15.

Na podlagi 23. in 142. člena zakona o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 1/80), 94. člena statuta občine Trebnje ter smernic za dolgoročni plan občine Trebnje za obdobje od leta 1986 do leta 2000 so zbori skupščine občine Trebnje dne 22. 11. 1989 sprejeli

DOLGOROČNI PLAN OBČINE TREBNJE ZA OBDOBJE OD LETA 1986 DO LETA 2000

1. UVOD

Po zakonu o sistemu družbenega planiranja in družbenem planu SR Slovenije je dolgoročni plan opredeljen kot podlaga in splošna usmeritev za opredelje-

vanje in usklajeno reševanje nalog v srednjeročnih planih. Dolgoročni plan določa predvsem splošno orientacijo za razvoj gospodarstva in družbe ter dolgoročne cilje in smeri tega razvoja.

V skladu z določbami zakona so v dolgoročnem planu občine Trebnje za obdobje 1986 — 2000 opredeljeni temeljni cilji in usmeritve dolgoročnega razvoja na področjih, ki so pomembna za dolgoročni družbeni razvoj občine:

- demografija, zaposlovanje in kadrovska politika;
- razvoj področij dejavnosti, ki so skupnega in temeljnega pomena za skladnejši gospodarski, socialni in prostorski razvoj občine;
- razvoj delovnih in življenjskih pogojev delovnih ljudi in občanov;
- zasnova prostorske organizacije dejavnosti;
- zasnova namenske rabe prostora, ki opredeljuje namen in obseg območij za posamezne dejavnosti;
- varstvo in izboljšanje človekovega okolja;
- skladen razvoj območij občine;
- krepitev obrambne sposobnosti, varnosti in družbene samozaščite.

Dolgoročna usmeritev razvoja občine je podlaga za opredeljevanje ciljev razvoja občine in vseh nosilcev planiranja za posamezna srednjeročna obdobja.

Sestavni del dolgoročnega plana so tudi karte z grafičnimi prikazi posameznih posegov v prostor na območju občine.

2. RAZVOJNA IZHODIŠČA NA PREHODU V DOLGOROČNO OBDOBJE 1986 — 2000 V OBČINI TREBNJE

Razvoj občine Trebnje je bil do leta 1970 upočasnen, ker je njegova gospodarska rast bazirala izključno na kmetijstvu, vse ostale dejavnosti pa so bile zelo slabo razvite. Napredek se je začutil šele s sprejetjem zakona o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji, ko je bila občina uvrščena med manj razvite občine v republiki ter s tem deležna bonitet in ukrepov pospešene razvoja. Spodbujevalni ukrepi so ugodno vplivali na porast naložb v proizvodne zmogljivosti v občini. Razvoj ostalih gospodarskih dejavnosti ni potekal tako hitro kot v industriji, zato se je pojavilo v tem petletnem obdobju neskladje med razvojem terciarnih in kvartarnih dejavnosti.

Za obdobje 1976 — 1980 je značilno nadaljevanje intenzivnega gospodarskega razvoja, predvsem v industriji, terciarne dejavnosti pa se še vedno niso razvijale sorazmerno z drugimi dejavnostmi. V tem obdobju je bilo veliko vlaganj v gospodarsko infrastrukturo, oskrbo s pitno vodo ter v razvoj družbenega standarda.

Na podlagi pozitivnih trendov gibanj je občina Trebnje dosegla zadovoljivo raven razvoja, tako da ni več sodila v krog manj razvitih občin v Sloveniji, le do leta 1982 je še uživala bonitete prehodnega obdobja. Za razvoj po letu 1980 pa je značilno:

- realno zmanjševanje družbenega proizvoda, predvsem združenega dela, ter zniževanje družbenega proizvoda na prebivalca;
- kadrovska struktura zaposlenih se od leta 1978 ni izboljšala, kljub velikemu številu diplomantov s stalnim prebivališčem v občini;
- zaradi slabšanja gospodarskega položaja v občini sta se močno znižala tudi osebni standard zaposlenih in družbeni standard;
- od leta 1980 se je v gospodarstvu občine Trebnje močno znižala tudi akumulativna in reproduktivna sposobnost gospodarstva.

Ob prehodu v dolgoročno obdobje 1986 — 2000 lahko v občini Trebnje ugotovimo, da je naše izhodišče pospeševanja razvoja nazadovalo. Naš nadaljnji razvoj mora bazirati na lastnih aktivnostih pri odpravljanju problemov in omejitvenih faktorjev, ki so predvsem:

- v neustrezni panožni strukturi industrije, kjer je nad 50% kovinarsko in živilsko predelovalne industrije;
- v visoki stopnji odpisanosti opreme, velikemu deležu opreme iz uvoza ter nizki stopnji avtomatizacije delovnih priprav;
- v sorazmerno močni odvisnosti industrije od uvoza repromateriala, pretežno s konvertibilnega trga;
- v nezadostni oskrbljenosti občine z viri energije;
- v neskladnem razvoju posameznih gospodarskih področij, predvsem terciarne dejavnosti so preslabo razvite;
- doseganje večje kmetijske proizvodnje otežujejo: prevelika razdrobljenost kmetijskih površin, sorazmerno hitro zmanjševanje obdelovalnih kmetijskih zemljišč ter majhen delež kmetijskih površin v družbeni lasti;
- v slabem stanju primarne prometne infrastrukture;
- v slabi izobrazbeni strukturi zaposlenih delavcev;
- v preslabo razvitem razvojnem in raziskovalnem delu;
- v preobsežni razvitosti družbenega standarda (kljub enotnim in zjamčnim pravicam), ki ga gospodarska razvitost občine ob obstoječem sistemu republiške solidarnosti ne more ustrezno financirati;
- v neusklajenosti kapacitet družbenega standarda (trenutno prevelike v šolstvu in premajhne za potrebe otroškega varstva);
- v velikih finančnih obveznostih do že zgrajenih kapacitet družbenega standarda;
- v neskladnem razvoju določenih predelov občine in odseljivanju iz manj razvitih območij;
- v neustrezni preobrazbi in konfliktni rabi prostora ter nedorečenem urejanju ravninskega prostora;
- v degradaciji naravnega okolja;

- v razpršeni poselitvi v prostoru;
- v nezadostni komunalni opremljenosti.

Na področju urejanja prostora je bilo največ težav zaradi velike disperznosti poselitve, saj je relativna koncentracija dosežena le v naseljih Trebnje, Mirna, Sentrupert, Mokronog ter delno v Velikem Gabru, Veliki Loki in Dobriču. V 16 krajevnih skupnostih je skupaj 214 naselij. S to razpršenostjo so neobhodno povezani stroški kvalitetnejše komunalne opreme in po izgradnji vzdrževanja le-te. Naslednja izmed značilnosti na tem področju je tudi ta, da nobeno naselje doslej še ni pridobilo pravega značaja urbanega naselja. Tako bo morala biti nadaljnja urbanistična politika usmerjena predvsem na ohranjanje kvalitetnih kmetijskih zemljišč, zagotavljanje osnovnih in kvalitetnih pogojev bivanja na vasi, ohranjanje tipologije vasi, in na drugi strani na koncentracijo prebivalstva v vodilnih naseljih v občini s poudarkom na vlogi občinskega središča.

Poleg razvojnih problemov in omejitvenih faktorjev ima občina Trebnje tudi določene prednosti v bodočem razvoju, ki so predvsem v možnostih razvoja kmetijstva, gozdarstva, turizma, trgovine, obrtništva ter industrije, ki bazira na domači surovini, in industriji, ki je sposobna zagotoviti razvoj z lastnim znanjem in lastno tehnologijo.

3. CILJI IN USMERITVE DOLGOROČNEGA RAZVOJA OBČINE

3.1. Temeljni cilji in usmeritve

Temeljni cilji družbenega razvoja občine Trebnje v naslednjem dolgoročnem obdobju so identični ciljem in usmeritvam republike Slovenije in države. Ti pglavitni cilji, ki naj bi jih dosegli do leta 2000, so:

- krepitev družbenega in materialnega položaja delovnih ljudi in občanov, ki mora temeljiti na delu in rezultatih živga in minulega dela in na zagotavljanju dinamične gospodarske rasti na kakovostnih temeljih;
- z nadaljnjim razvojem socialističnega samoupravljanja bodo dani pogoji, da bodo delavci in delovni ljudje vse bolj neposredno obvladovali pogoje in rezultate svojega dela in reprodukcijska sredstva z odpiranjem poti sodobni ekonomiji, utemeljeni na blagovni proizvodnji;
- s krepitevijo materialne osnove bodo dani pogoji za vsestransko in kakovostno zadovoljevanje človekovih osebnih, družbenih, materialnih, socialnih, kulturnih in bivalnih potreb ter interesov;
- eden izmed pglavitnih ciljev dolgoročnega razvoja bo temeljil na doseganju polne zaposlenosti, ob pogoju produktivnega zaposlovanja bomo ta cilj lahko dosegli s preusmeritvami zaposlenosti v vseh dejavnostih;
- ob upoštevanju notranjih in zunanjih okoliščin bomo zagotovili spodbudnejše pogoje in razmere za razvoj znanosti, tehnike, tehnologije, izobraževanja, organizacije dela in informatike, z neobhodnim izborom in usmeritvijo na tista področja, kjer bomo mogli ustvariti sposobna inovativna jedra;
- z ovrednotenjem specifičnih prednosti posameznih območij, ki izhajajo iz njihovega naravnega, kadrovskega in ustvarjenega bogastva, bomo zagotavljali osnove za čim ugodnejšo razmestitev ekonomskih in socialnih aktivnosti v prostoru;
- ob upoštevanju prednosti in omejitvev posameznih območij, ki izhajajo iz njihovega naravnega, demografskega in družbenega bogastva, bomo uresničevali politiko skladnega razvoja občine;
- razvijali bomo splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito z nenehnim povečevanjem učinkovitosti, mobilnosti in celovitosti obrambne in samozaščitne sposobnosti in odgovornosti družbe za preprečevanje vseh vrst družbeno škodljivih pojavov in delovanj.

3.2. Cilji in usmeritve gospodarskega razvoja občine Trebnje do leta 2000

Osnovni cilj gospodarskega razvoja občine Trebnje do leta 2000 je zagotoviti pospešen gospodarski razvoj občine tako, da se bomo leta 2000 približali povprečju razvoja republike in da bomo dosegli 100% republiškega povprečja družbenega proizvoda na prebivalca.

Temu osnovnemu cilju so podrejeni naslednji cilji in usmeritve:

- izvajali bomo načrtno preusmerjanje proizvodnje in storitev, racionalizirali poslovanje, izboljšali ekonomičnost poslovanja ter s tem odpravljali žarišča nerentabilnega poslovanja in izgub, izboljšali poslovni izid na delavca in uporabljena poslovna sredstva v dejavnostih, ki so manj donosne od republiškega povprečja teh dejavnosti do leta 1990;
- preusmerjali proizvodnjo v izdelavo izvozne konkurenčnih proizvodov ter pospeševali tudi druge oblike mednarodnega sodelovanja na dolgoročnih osnovah;
- prosta reprodukcijska sredstva bomo prioriteto namenjali za zamenjavo tehnološko zastarele in odpisane proizvodne opreme, predvsem na tistih proizvodnih programih, ki imajo dolgoročne možnosti uveljavitve na trgu, po letu 1990 pa bomo postopoma uvajali v proizvodne procese le visoko mehanizirano in avtomatizirano opremo;
- povečali bomo kvaliteto in izobrazbeno raven delovne sile ter jo usposabljali za razvojno raziskovalno delo ter povečali vlaganja v to delo;
- postopno bomo odpravljali strukturna nesorazmerja med dejavnostmi gospodarstva;
- pospeševali bomo razvoj prednostnih dejavnosti v občini in si s tem zagotovili določeno prednost v nadaljnjem razvoju;

- aktivno bomo iskali možnosti za vlaganja sredstev organizacij izven občine Trebnje prek oblik združevanja sredstev;
- povečali bomo obseg tržne kmetijske proizvodnje in čim bolj smotrno izkoriščali obstoječe kmetijske površine ter pridobivali nove;
- dolgoročno bomo varovali kmetijska in gozdna zemljišča, zlasti tam, kjer je omogočena intenzivna kmetijska proizvodnja ter je ugoden naravni prirast lesne mase;
- zagotovili bomo boljše možnosti za preskrbo prebivalstva in gospodarstva z energetskimi viri ter razvijali proizvodne programe in storitve, v katerih bo zagotovljena manjša poraba energije na enoto proizvoda ali storitve;
- smotrno bomo izkoriščali obstoječe rudnine, z upoštevanjem omejitev in pogojev eksploatacije;
- prebivalstvu in potrebam turizma bomo zagotovili vsaj osnovno preskrbo z živilskimi proizvodi, tehničnim blagom, kvalitetnimi gostinskimi storitvami ter nočitvenimi kapacitetami in storitvami drobnega gospodarstva;
- nadaljevali bomo s pospešenim razvojem drobnega gospodarstva družbenega in zasebnega sektorja ter pospeševali organizirano povezovanje z ostalim gospodarstvom;
- nadaljevali bomo z razvojem družbenega sistema informiranja in ga usklajevali z družbenimi potrebami.

3.3. Cilji in usmeritve razvoja družbenih dejavnosti in socialnega standarda

Raven zadovoljevanja družbenih in socialnih potreb prebivalstva občine Trebnje bo odvisna od razpoložljivih dohodkovnih možnosti, ki bodo do leta 1990 še relativno skromne, od leta 1990 do leta 2000 pa se bodo postopoma izboljšale.

Razvoj družbenih dejavnosti in socialnega standarda bomo razvijali v smislu naslednjih ciljev in usmeritev:

1. Na področju družbenih dejavnosti:

- nadaljevali bomo z vsebinsko in organizacijsko preobrazbo družbenih dejavnosti in pri tem iskali tudi nove načine izvajanja dejavnosti;
- nekatere oblike zadovoljevanja tistih potreb, ki ne pomenijo osnovne dogovorjene ravni, bomo prenesli s kolektivne na individualno raven;
- povečevali bomo dostopnost storitev družbenih dejavnosti na tistih področjih, kjer prebivalci zaradi slabše razvitosti družbenih dejavnosti nimajo enakih možnosti za svoj razvoj in razvoj svojega območja;
- investicije bodo do leta 1990 namenjene predvsem za nabavo najnujnejše opreme, po letu 1990 pa v objekte, kjer so problemi najbolj pereči in ki pomenijo približevanje republiškimi normativom ter usklajevanju kapacitet v širšem prostoru.

2. Na področju socialnega standarda:

- prizadevali si bomo, da si bo vsak delavec z lastnim delom lahko zagotavljal socialno varnost;
- odpravljali bomo neupravičene socialne razlike z odpravljanjem vzrokov nastajanja razlik, večje socialne probleme, ki ne izhajajo iz nedela, pa bomo reševali s sistemom solidarnosti;
- posebna skrb bo namenjena reševanju socialnega statusa mladih družin, invalidnim osebam, osebam z motnjami v telesnem in duševnem razvoju in Romom;
- organizirali bomo oblike socialnih pomoči ter medsosedske pomoči ostarelim ali bolnim prebivalcem;
- center za socialno delo in zdravstveni dom bomo organizirali tako, da bo možno reševanje problemov alkoholizma in drugih osebnostnih motenj ter skrb za človeka, ki se znajde v življenjski stiski.

3.4. Cilji in izhodišča razvoja v prostoru

Pri zasnovi bodočega sistema poselitve moramo izhajati iz ciljev skladnejšega gospodarskega razvoja v občini, s tem da bo potrebno bodočo poselitev in organizacijo dejavnosti v prostoru usmerjati kot ukrep proti nesmotrni preobrazbi prostora. Izhodišča pri urejanju prostora so torej naslednja:

- za zagotovitev dolgoročnih prostorskih možnosti za razvoj naselij, kmetijstva, gozdarstva, za pridobivanje mineralnih surovin, za oskrbo s pitno vodo, distribucijo energije, za razvoj prometnega in infrastrukturnega omrežja predhodno ekonomsko vsestransko preveriti načrtovane posege;
- razvoj stanovanjskih, proizvodnih, oskrbnih in storitvenih zmogljivosti usklajevati po posameznih območjih;
- izboljšati pogoje za bivanje in delo vseh prebivalcev občine s primerno dostopnostjo do delovnih mest, oskrbnih in storitvenih dejavnosti;
- zagotoviti pogoje za nadaljnjo rast bivalnega in komunalnega standarda in kulturnega življenja v hribovitih območjih, s ciljem ohranitve poselitve;
- intenzivirati kmetijsko proizvodnjo in gozdarstvo ter ohranjati kulturno krajino in obrambno sposobnost v višje ležečih in odročnejših predelih občine;
- v strnjenejših naseljih zagotoviti kvalitetno in zdravo okolje in ekološko ravnovesje z vključevanjem ekološko ustreznih tehnologij proizvodnje, torej z izborom proizvodnih programov glede na občutljivost okolja;
- z organiziranim zbiranjem in ravnanjem z odpadki zagotoviti smotrne preventivne dejavnosti in kulturnega izgleda naselij;

- aktivno varovati naravno in kulturno dediščino na podlagi kvalitetnih in kompleksnih programov;
- s pravočasno pripravo prostorskih oziroma urbanističnih dokumentov, ki bodo osnova za uresničitev načrtovanih naložb, usmerjati in nadzorovati razvoj po naseljih;
- kvalitetna urbanistična dokumentacija bo osnova za primerno stavbno-zemljiško politiko, s tem da je pogoj za uresničevanje razvoja pravočasno pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč; enaka pozornost urejanja bo posvečena intenzivnejši se razvijajočim naseljem, kakor tudi naseljem, kjer je predvidena le dopolnilna gradnja in prenova;
- varovati turistično in rekreacijsko zanimiva območja pred nadaljnjim širjenjem počitniških objektov; novih območij sekundarnih bivališč ne bomo odpirali, razen ko gre za adaptacije obstoječih objektov v okviru naselij ali objektov samotnih domačij;
- nadaljnje širjenje vinogradniških območij in gradnja zidanic bo usklajena z dejanskimi potrebami in posebnimi pogoji ohranjanja tipične krajine;
- preobrazbo prostora in njegovo rabo bomo podredili varovanju podtalnice na podlagi določitve vodozbirnih območij;
- nadaljnje izkoriščanje mineralnih agregatov bo pogojeno z ustrežno gradbeno-tehnično dokumentacijo in sanacijskimi programi po zaključeni eksploataciji.

4. TEMELJNI GLOBALNI OKVIRI DOLGOROČNEGA RAZVOJA

4.1. Prebivalstvo, zaposlenost, kadri

4.1.1. Prebivalstvo

1. Ob koncu leta 1985 ocenjujemo, da bo občina Trebnje štela okoli 17.450 prebivalcev, kar je za 0,9% več kot leta 1981. Do leta 2000, predvsem pa do leta 1990, še ne moremo pričakovati večje stopnje rasti. Do leta 1990 lahko pričakujemo, da bo naravni prirast prebivalstva zadržan v občini. Ob teh predpostavkah in usmeritvah bo v občini Trebnje leta 1990 okoli 17.900 prebivalcev. Po letu 1990 lahko pričakujemo nekoliko hitrejšo rast prebivalstva občine Trebnje, in sicer po povprečni letni stopnji 0,6%. Od leta 1981 do leta 2000 se bo število prebivalcev občine Trebnje povečalo za 9% ali za okoli 1.550 prebivalcev.

Zaradi postopnega zagotavljanja enakih pogojev za delo in življenje prebivalstva po krajevnih skupnostih lahko pričakujemo določena migracijska gibanja tudi znotraj občine. Gibanje prebivalstva do leta 2000 lahko delimo v tri skupine, in sicer:

1. hitrejša rast števila prebivalstva je predvidena v naslednjih krajevnih skupnostih: Trebnje, Mirna, Šentrupert, Veliki Gaber;
2. zmeren rast števila prebivalcev: Čatež, Dobrnič, Mokronog, Velika Loka in Dolenja Nemška vas;
3. stagnacija ali celo zmanjšanje prebivalstva: Račje selo, Trebelno, Štefan, Knežja vas, Sela Šumberk in Svetinje.

Tabela 1: Okvirne usmeritve demografskega gibanja do leta 1990 in leta 2000

zap. št.	krajevna skupnost	Število prebivalcev				prog. indeks		prog. indeks	
		1953	1961	1971	1981	noza 1990/1981	1981	noza 2000/1981	1981
1.	Čatež	723	579	516	485	900	96,9	510	105
2.	Dobrnič	1.130	1.009	839	825	820	99,4	860	105
3.	Knežja vas	569	496	462	413	400	96,9	400	97
4.	Dolenja Nemška vas	1.505	1.447	1.450	1.326	1.300	98,0	1.350	102
5.	Mirna	1.772	1.743	1.962	2.240	2.460	109,8	2.600	116
6.	Mokronog	2.062	1.917	1.775	1.727	1.730	100,2	1.800	105
7.	Račje selo	368	425	463	397	400	100,8	400	101
8.	Sela Šumberk	488	464	379	343	330	96,2	320	93
9.	Svetinje	346	268	265	224	210	93,8	210	94
10.	Šentlovrenc	807	828	752	655	630	96,2	650	99
11.	Šentrupert	2.647	2.476	2.308	2.204	2.260	102,5	2.400	109
12.	Štefan	566	640	559	524	530	101,1	530	101
13.	Trebelno	2.028	1.748	1.488	1.408	1.370	97,3	1.400	100
14.	Trebnje	1.478	1.632	2.036	2.806	3.250	115,8	3.580	128
15.	Velika Loka	651	629	582	553	560	100,4	580	105
16.	Veliki Gaber	1.353	1.129	1.183	1.153	1.180	102,3	1.250	108
občina Trebnje		18.493	17.430	17.100	17.288	17.900	103,5	18.840	109

2. Ob prepostavki, da smo do leta 1981 zajezili odhajanje mlade delovne sile izven občine in da bomo ta trend tudi v bodoče zadržali, lahko računamo, da se bo število rojstev v občini Trebnje povečevalo in s tem do leta 2000 tudi število prebivalstva do 14 let. Po drugi strani pa lahko pričakujemo povečevanje življenjske dobe prebivalstva. Obe predpostavki bosta vplivali na povprečno starost prebivalstva. Do leta 1990 lahko pričakujemo povprečno starost prebivalstva občine Trebnje 33,9 let, leta 2000 pa 34,3 let. Kljub staranju prebivalstva ter povečevanju rojstev pa se v občini Trebnje do leta 2000 število delovno sposobnega prebivalstva v absolutnem številu ne bo zmanjšalo, temveč celo nekoliko poraslo; v relativnem številu pa se bo nekoliko zmanjšalo.

Tabela 2: Starostna struktura prebivalstva

	prebivalstvo skupaj	do 14 let	15 — 64 let	nad 65 let
ŠTEVILO PREBIVALCEV				
1981	17.288	4.150	10.858	2.280
1990	17.900	4.250	11.290	2.360
2000	18.840	4.520	11.680	2.640
STRUKTURA				
1981	100,0	24,0	63,1	12,9
1990	100,0	23,7	63,1	13,2
2000	100,0	24,0	62,0	14,0

3. V letu 1981 je bil delež aktivnega prebivalstva v občini Trebnje za 12,6% večji od slovenskega povprečja in je znašal 52,09%. Tolikšen odstotek je bil dosežen predvsem na račun aktivnosti ženskega prebivalstva, saj je imela občina Trebnje kar za 26,8% večjo aktivnost žensk od slovenskega povprečja. Zaradi tako visokih odstotkov aktivnosti prebivalstva občine, dosežene že v letu 1981, tudi do leta 2000 ni realno pričakovati povečanja odstotka aktivnosti, temveč celo minimalno zmanjšanje.

Tabela 3: Aktivnost prebivalstva

	1981	1990	2000
PREBIVALSTVO SKUPAJ	17.288	17.900	18.840
— delovno sposobno	10.858	11.290	11.650
— aktivno	8.839	9.100	9.700
— v tem aktivno kmečko	2.538	2.100	2.300
zaposleni v Jugoslaviji	5.860	6.250	7.000
— kmečko prebivalstvo	3.623	3.000	3.300
STRUKTURA			
— prebivalstvo	100,0	100,0	100,0
— delovno sposobno	63,1	63,1	63,9
— aktivno	52,1	51,8	51,6
— v tem aktivno kmečko	14,9	12,0	12,2
zaposleni	34,5	34,9	37,7
— kmečko prebivalstvo	21,4	17,0	17,5

4. Leta 1981 je bil v občini Trebnje delež kmečkega prebivalstva 21,4% ali 3.623 prebivalcev, delež aktivnega kmečkega prebivalstva pa 14,96% ali 2.538 prebivalcev. Proces deagrarizacije je bil intenziven predvsem v obdobju od leta 1971 do 1981. Do leta 1990 pričakujemo še nadalje proces deagrarizacije, vendar bo le-ta precej ublažen in lahko pričakujemo, da bo delež kmečkega prebivalstva v strukturi prebivalstva leta 1990 znašal okoli 17% oziroma 3.000 prebivalcev, delež aktivnega kmečkega prebivalstva pa okoli 12% oziroma 2.100 prebivalcev.

Ker se bodo po oceni razmere v kmetijstvu izboljšavale, lahko pričakujemo po letu 1990 povečanje interesa za kmetijstvo ter zmanjšanje opravljanja kmetijske dejavnosti kot dopolnilne dejavnosti. Ob teh predvidevanjih lahko planiramo, da se bo do leta 2000 število kmečkega prebivalstva ponovno začelo povečevati in bo leta 2000 znašalo 17,5% prebivalstva občine. Delež aktivnega kmečkega prebivalstva v strukturi prebivalstva občine Trebnje pa bo znašal 12,2%.

4.1.2. Zaposlovanje

Rast zaposlovanja občanov občine Trebnje ter odpiranje novih delovnih mest v občini je bilo izredno hitro v obdobju pospeševanja razvoja 1971—1980. Po letu 1980 je bilo zaposlovanje umirjeno.

Umirjeno stopnjo zaposlovanja prebivalcev občine Trebnje in v občini Trebnje (delovna mesta) planiramo tudi do leta 2000.

Tabela 4: Prognoza zaposlovanja do leta 2000

	1985	1990	2000	povprečna stopnja rasti	
	1985	1990	2000	1985—1990	1990—2000
1. V OBČINI SKUPAJ	4.560	4.900	5.700	1,5	1,5
a. združeno delo	4.330	4.600	5.300	1,2	1,4
• gospodarstvo	3.650	3.890	4.460	1,3	1,4
• negospodarstvo	680	710	840	1,0	1,7
b. osebno delo	230	300	400	5,5	3,0
2. ZAPOSLENI IZVEN OBČINE	1.700	1.750	1.740	0,0	—
3. PRILIV ZAPOSLENI PREBIVALCI OBČINE	400	400	400	—	—
	5.860	6.250	7.040	1,3	1,2

Prebivalstvo občine Trebnje se bo do leta 1990 zaposlovalo po povprečni letni stopnji 1,3%; od leta 1990 do leta 2000 pa po stopnji 1,2%. Večina prebivalcev se bo zaposlovala v občini Trebnje, kjer bo zaposlovanje rastle po povprečni letni stopnji 1,5%. Število zaposlenih prebivalcev občine Trebnje izven občine bo tudi leta 2000 ostalo približno na ravni leta 1985.

Največ prostih delovnih mest v občini Trebnje bo v osebni delu, predvsem v dejavnostih proizvodnega značaja, v združenem delu bo stopnja zaposlovanja do leta 1990 le 1,2%. Ta stopnja bo rezultirala predvsem na preusmerjanju zaposlovanja že zaposlenih delavcev na produktivnejša delovna mesta ter na zaposlovanju predvsem strokovnega in kreativnega kadra. Po letu 1990 pa pričakujemo večje možnosti zaposlovanja tako v gospodarstvu kot v negospodarstvu.

Od leta 1985 do leta 2000 se bo na novo zaposlilo 1.180 delavcev, od tega v občini Trebnje 1.140 delavcev.

4.1.3. Kadrovska struktura zaposlenih

Hiter tehnološki razvoj ter razvojne potrebe po pospešeni raziskovalni dejavnosti bodo zahtevale tudi velike spremembe v kadrovske politiki.

Tabela 5: Kadrovske spremembe do leta 2000 v združenem delu

	1985	1990	2000	indeks 1990/1985	rasti 2000/1990	struktura		
	1985	1990	2000	1985	1990	1985	1990	2000
ZAPOSLENI								
V OBČINI	4.330	4.600	5.300	106,2	115,2	100,0	100,0	100,0
— visoka in višja izobr.	300	500	900	166,7	180,0	6,9	10,9	17,0
— sred. in VKV	580	740	1.320	127,6	178,4	13,4	16,1	25,0
— KV	1.350	1.520	1.600	112,6	105,3	31,2	33,0	30,2
— PK in NK	2.100	1.840	1.480	87,6	80,4	48,5	40,0	27,8

Do leta 1990 in do leta 2000 se bo v združenem delu najbolj povečevalo število delavcev z višjo in visoko izobrazbo. Do leta 2000 se bo število teh delavcev povečalo za 600. Ker nam je že v obdobju 1980—1984 vsako leto diplomiralo 40—50 študentov in ob pričakovanju, da se bo to število še povečevalo, bi lahko potrebe po teh delavcih zapolnili z lastnimi diplomanti. Zaradi neusklenosti diplomantov s potrebami v združenem delu v občini ter zaradi dejstva, da se vsi diplomanti ne bodo vrnil v občino, bo potrebno vsaj okoli 35% tega kadra pridobiti iz drugih virov. Z zaposlovanjem drugih stopenj izobrazbe v občini predvidoma ne bo težav in jih bomo zagotovili iz domačih virov.

Da bi bilo čimmanj razkorakov med kadrovskimi potrebami združenega dela in strukturo diplomantov in srednješolcev, bomo v združenem delu pripravljali kadrovske plane.

4.2. Globalni materialni okviri razvoja

4.2.1. Prognoza doseganja družbenega proizvoda

Dolgoročno obdobje začenjamo v precej nestabilnih razmerah, vendar lahko računamo, da se bodo le-te postopoma umirile, tako da bodo ob koncu srednjeročnega obdobja 1986—1990 že imeli dokaj stabilne razmere. V tem obdobju tudi planiramo, da bomo v občini Trebnje odpravili specifične omejitve in probleme ter nadoknadili neugodno gospodarsko rast, ki smo jo dosegli v obdobju 1981—1985. Do leta 1990 bo družbeni proizvod rastle po stopnji 4,1%. Po letu 1990 pa predvidevamo pospešen razvoj in materialno rast, tako da bomo leta 2000 lahko dosegli 100% republiškega povprečja družbenega proizvoda na prebivalca. Do leta 2000 bo prišlo postopoma tudi do spremembe deleža družbenega proizvoda po posameznih dejavnostih.

Tabela 6: Prognoza družbenega proizvoda skupaj in po dejavnostih

	v 000 din — cene 1985							
				Povpr. letne st.		struktura		
	1985	1990	2000	rasti 1985—1990— 1990 2000		1985	1990	2000
DRUŽBENI PROIZVOD SKUPAJ	9.986.000	12.193.000	27.318.000	4,1	8,2	100,0	100,0	100,0
v tem združeno delo	7.496.600	9.160.800	20.140.800	4,1	8,0	75,1	75,1	73,7
osebno delo	2.489.400	3.032.200	7.177.200	4,0	9,0	24,9	24,9	26,3
družbeni								
proizv./prebivalca	571.230	601.170	1.450.000					
DP/prebiv.								
(Trebne/SRS)	60,0	62,3	100,0					
— industrija	5.724.000	7.001.700	14.493.200	4,1	7,5	57,3	57,4	53,1
— kmetijstvo	1.767.500	2.099.800	4.615.400	3,5	8,0	17,7	17,2	16,9
— gozdarstvo	139.800	162.000	419.600	3,0	10,0	1,4	1,3	1,5
— gradbeništvo	559.200	640.100	1.399.200	3,0	8,0	5,6	5,3	5,1
— promet	189.700	230.900	655.500	4,0	11,0	1,9	1,9	2,4
— trgovina	1.038.500	1.294.000	3.673.700	4,5	11,0	10,4	10,6	13,4
— gostinstvo								
— turizem	109.800	146.900	456.300	6,0	12,0	1,1	1,2	1,7
— obrt	417.600	558.700	1.447.000	6,0	10,0	4,2	4,7	5,3
— druge dejavnosti	39.900	50.900	153.100	5,0	12,0	0,4	0,4	0,6

Strukturne spremembe družbenega proizvoda bodo postopne in usklajene s pospeševanjem dejavnosti terciarnega sektorja.

Tudi do leta 2000 bo glavna dejavnost industrija, sledilo pa ji bo kmetijstvo. Ti dejavnosti bosta v strukturi družbenega proizvoda še vedno pomenili 70,0% (v letu 1985 75%).

4.2.2. Prognoza delitve družbenega proizvoda

Za razvoj materialne osnove so potrebna predvsem lastna reprodukcijska sredstva, ki pa jih v občini Trebnje nimamo dovolj za lasten razvoj. Gospodarstvo občine Trebnje ima leta 1985 podpovprečno višino akumulacije, ki pa je zelo obremenjena s kreditnimi obveznostmi iz preteklih let. Zaradi tega dejstva bodo do leta 1990 in tudi do leta 2000 pri delitvi družbenega proizvoda osnovno pozornost namenjali zagotoviti zadostne akumulacije za materialni razvoj.

Tabela 7: Delitev doseženega družbenega proizvoda

				Povpr. let. stop.		struktura		
	1985	1990	2000	rasti 1985—1990— 1990 2000		1985	1990	2000
DRUŽBENI PROIZVOD	9.968.000	12.193.000	27.318.000	4,1	8,2	100,0	100,0	100,0
— amortizacija	898.000	1.145.800	2.712.100	5,0	9,0	9,0	9,4	9,9
NARODNI DOHODEK	9.088.000	11.047.200	24.605.900	4,0	8,1	91,0	90,6	90,1
— čisti osebni dohodki	3.550.700	4.175.600	9.015.100	3,3	8,0	35,6	34,2	33,0
— prispevki in davki iz OD	768.900	1.081.400	2.334.700	7,0	8,0	7,7	8,9	8,5
— prispevki in davki iz DOH	858.800	1.101.000	2.377.100	5,1	8,0	8,6	9,0	3,7
— del doh. za druge namene	1.138.400	1.318.300	2.593.100	3,0	7,0	11,4	10,8	9,5
— prometni davek	992.000	1.195.400	2.351.400	3,8	7,0	9,9	9,8	8,6
— neproizvodne storitve	179.700	219.300	473.500	4,0	8,0	1,8	1,8	1,7
LASTNA AKUMULACIJA SREDSTVA ZA REPRODUKCIJO	1.599.500	1.956.200	5.461.000	4,1	10,8	16,0	16,0	20,1
	2.497.500	3.102.000	8.179.100	4,4	10,2	25,0	25,4	29,9

S takšno delitvijo bomo dosegli do leta 2000:

- povečanje akumulacije in reprodukcijskih sredstev, ki bodo predvsem po letu 1990 omogočala hitrejši lasten razvoj gospodarstva;
- osebna poraba zaposlenih bo do leta 1990 realno naraščala po stopnji 2,0%, po letu 1990 pa po stopnji 6,5%; ta rast je usklajena tudi s produktivnostjo gospodarstva, ki bo naraščala do leta 1990 po stopnji 2,8%, po letu 1990 pa po povprečni letni stopnji 6,7%;
- skupna poraba in splošna potrošnja bosta do leta 1990 naraščali v občini Trebnje po stopnji 6,2%, po letu 1990 pa po stopnji 8,0; z nekoliko hitrejšo rastjo po letu 1990, kot je predvidena v republiki, bomo postopoma odpravljali strukturna neravnovesja v skupni in splošni porabi, ki se bodo nakopičila do leta 1990.

4.3. Mednarodna menjava

Gospodarstvo občine Trebnje je na eni strani močno odvisno od uvoza, na drugi strani pa je njen izvoz skromen, saj v strukturi celotnega prihodka v letu 1985 znašajo prihodka od izvoza celo nekaj pod 10%. Za povečanje izvoza bo do leta 2000 potrebno:

- aktivno raziskovati tržišča izven evropskih držav, predvsem v deželah v razvoju;
- pri nastopih na tujih tržiščih uporabljati strokovnejši (marketinški) pristop in v večji meri plasirati tudi znanje;
- zagotavljati kvaliteto izdelkov na svetovni ravni;
- zmanjšati stroške na enoto proizvoda ter s tem doseči cenovno konkurenčnost na tržišču.

Tabela 8: Prognoza ekonomskih odnosov s tujino do leta 2000

		v 000 din, \$ = 185,70					
					povprečne letne stopnje rasti		
		1985	1990	2000	1986—1990	1990—2000	
IZVOZ	— skupaj	974.200	1.716.900	4.063.900	12	9	
	— konvertib.	495.000	955.600	2.478.800	15	10	
UVOZ	— skupaj	1.200.000	1.697.000	3.090.200	9,6	—	
	— konvertib.	893.000	1.311.000	2.135.600	8,0	5,0	
STOPNJA POKRITJA							
— skupaj		81,2	90,5	131,5			
— konvertib.		55,0	72,9	116,1			

S pospeševanjem izvoza bomo do leta 2000 dosegli pozitivno stopnjo pokritja skupaj in na obeh tržiščih. Uvoz bomo postopoma zmanjševali s tem, da bomo:

- usmerjali proizvodne programe k porabi domačih surovin in repromateriala, kjer bo le mogoče, ter tako zmanjševali odvisnost proizvodnje od uvoza;
- skrbeli za optimalne rešitve pri nabavljanju uvoznih surovin in materialov ter za njihovo racionalno trošenje.

Uvoz opreme pa se bo po predvidevanjih povečeval zaradi velike količine uvožene opreme, ki jo sedaj imamo (rezervni deli).

4.4. Tehnološki razvoj in raziskovalno delo

Tehnološki razvoj bo bistven pogoj za gospodarski in družbeni razvoj Slovenije in tudi za našo občino. Če želimo pospešen razvoj gospodarstva v občini, bomo do leta 2000 morali celo prehitovati tehnološki razvoj republike.

Zato bo potrebno aktivno spremljati tehnološke dosežke doma in v tujini, predvsem pa razvijati lastno tehnologijo. Zaradi nizke stopnje akumulacije bomo morali pospešeno razvijati lastno razvojno raziskovalno dejavnost. Ker pa je le-ta v občini še v povojih, bomo morali že v začetku dolgoročnega obdobja:

- v vseh večjih organizacijah združenega dela gospodarstva in družbenih dejavnosti organizirati razvojno-raziskovalne službe in jih materialno ter kadrovsko okrepiti;
- v manjših organizacijah, skupnostih in državni upravi poiskati strokovne institucije, ki bodo opravljale razvojno in raziskovalno delo za te organizacije;
- pripraviti več raziskav skupnega pomena za celotno občino;
- urediti ustrezno nagrajevanje inovativnega in raziskovalnega dela in spodbuditi množično inovativno dejavnost.

Z realizacijo teh usmeritev bomo predvsem po letu 1990 dani pogoji pospešenega tehnološkega razvoja občine, še posebej, ker bomo razpolagali z večjo količino akumulacije, ki jo bomo lahko usmerili tudi v nakup tehnologije in moderne opreme.

Za pospeševanje tehničnega, tehnološkega in raziskovalnega razvoja so bistvenega pomena tudi informacije, ki jih bomo lahko imeli pravočasno in popolno le z uvajanjem sodobne računalniške opreme.

4.5. Prostorski in ekološki okvirji razvoja

1. Naravni pogoji

Območje občine Trebnje sodi v t. i. širšo Dolenjsko, za katero je v geografskem pomenu značilen rahlo valovit gričevnat teren. Vrhovi redko presežejo 500 m nadmorske višine. Temeniško podolje obdaja kraški svet z vsemi negativnimi posledicami, ki so za takšna območja značilne, medtem ko so naravni pogoji ugodnejši na Mirenskem podolju. V geološkem smislu prevladujejo apnenci in dolomiti triadne, jurske in kredne starosti, kar nudi zadovoljivo osnovo za vsakovrstno graditev, izvzemši naplavine ob večjih vodotokih.

Pri generalnem pregledu površja ugotavljamo, da prsti za kmetijsko rabo v večini primerov ne primanjkuje, zlasti v nižjih legah, kjer je razmeroma globoka. Kvaliteta je ravno tako, na podlagi ugotovljenih pedosekvenc, ugodna.

Svojestven problem predstavljajo zamočvirjena tla, kar je prioriteta naloga vodnogospodarskih posegov v prihodnjih letih.

Tektonska značilnost ozemlja je interferenca alpske in dinarske smeri z več prečnimi prelomi. Po razvrstitvi seizmične ogroženosti sodi območje občine v območje 7° MCS, s tem da sta na karti makroseizmičnih intenzitet na razdalji manj kot 50 km žarišči največje ogroženosti — ljubljansko in brežiško — do 9° MCS.

Podatki o temperaturi kažejo na precejšnjo stanovitnost nihanj od mesečnih ali letnih povprečkov. Srednje letne temperature so med 9,3 in 9,7°C. Najhladnejši mesec je bil vedno januar, najtoplejši pa julij in avgust.

Relativno dobro namočenost kažejo podatki o padavinah, saj se letna količina giblje med 1100 in 1200 mm. Ekstrem je junija — primarni maksimum, minimum februarja. Povprečno letno število dni s snežno odejo je med 41 in 64, predvsem glede na nadmorsko višino.

Osončenost izražamo predvsem s kazalcem povprečnega trajanja obsevanja — januarja povprečno dnevno nekaj več kot dve uri, julija okoli 8,5 ur. Rezultat je energija sončnega obsevanja, ki znaša od 1 kWh/m² v januarju do 5,3 kWh/m² v juliju (Ljubljana 0,78 oz. 5,43 kWh/m²), kar je povprečno za Slovenijo, izveniš Alpe in Primorsko.

Relativno ugodne pogoje za vegetacijo kažejo tudi podatki o povprečnem številu dni s temperaturo nad zmrzališčem, katerih je 260 do 270 letno; čeprav je zaradi razgibanosti terena vpliv mikroklimatskih razmer velik.

Pri nekovinskih mineralih je občina Trebnje bogata s kaolinom, kvarciti in kamnitimi agregati, ravno tako najdemo manjša nahajališča mangana in v Mirni dolini premoga. Predvsem obstaja problem organiziranega izkoriščanja peskokopov, za katere so upravljalci tako OZD kot KS, a ne obstaja celovit register niti ustrezna dokumentacija. To ima negativne posledice pri zastavljanju enotnega koncepta načrtnega izkoriščanja mineralov, sanacije glinokopov in peskokopov ter zaustavljanju nadaljnjega širjenja neplodnih zemljišč.

Hidrografske značilnosti občine predstavljata predvsem porečji Temenice in Mirne. Padavinsko območje Temenice obsega okoli 8000 ha. Desna stran je kraška in od tam ne prejema, razen potoka Bukovice, nobenega pritoka. Od ustja navzdol je popolnoma prevladalo podzemno otekanje. Ob večjem deževju hitro reagira in večkrat poplavlja travniški svet ob strugi. Poplaveno območje je veliko okoli 160 ha predvsem od Kamnega potoka do Dolenje Nemške vasi in med Malo Loko in Bregom. Srednji mesečni vodostaj se giblje od 74 do 86 cm, srednji letni pretok pa znaša okoli 0,90 m³/sek. Zaradi onesnaženja ne predstavlja vira za pitno ali tehnološko vodo, niti možnosti za rekreacijo.

Z območji tudi izven občine Trebnje obsega porečje Mirne okoli 27000 ha, sam vodotok pa je od izvira do izliva v Savo dolg 41 km, skozi območje občine 26,4 km. Skupno ima 22 pritokov z leve in desne strani in je bistveno bolj vodnata od Temenice. Srednji mesečni vodostaji so od 133 cm do 157 cm, ekstremi pa so običajno marca, okoli 220 cm. V porečju so velike površine propustnih kamnin, kjer se ustvarjajo zaloge talne vode, ki zelo počasi odteka. To je zelo ugodno za zajemanje globinske vode. Pomladanski in jesenski maksimi

povzročajo poplave, predvsem v Mokronoški kotlini, ki pa po regulaciji celotne struge niso več tako obsežne, a so z vidika možnosti rabe kmetijskih zemljišč ob strugi znatne.

Po razpoložljivih virih je v občini Trebnje registriranih 47 izvirov med maksimalnimi izdatnostmi od 0,1 l/sek do 36 l/sek. Posebnega pomena so ti izviri za čas izrednih razmer ali višje sile, ko lahko vodovodni sistemi odpovedo, vendar zaradi pomanjkljivih analiz določanje ožjih in širših vodozbornih območij še ni bilo možno (sprejete ustrezne normativne ukrepe — odlokov).

Naravne danosti in naravni pogoji so prikazani na topografskih kartah merila 1 : 25000 v sklopu kartografske dokumentacije.

2. Poselitev

Značilno za območje občine Trebnje je, da je močnejše razvit njen osrednji del ob Temenici in Mirni oziroma na osi Veliki Gaber — Velika Loka — Trebnje — Mirna — Šentrupert — Mokronog, kjer potekajo glavne prometnice in kjer je tudi kvalitetna obdelovalna zemlja. Ravno zaradi tega se na tem predelu še toliko močnejše pojavljajo nasprotja med težnjami po urbanizaciji in po gradnji industrijskih, stanovanjskih, infrastrukturnih in drugih objektov, istočasno pa se želi obdržati čimveč zemlje za kmetijske namene.

S severno in južno obrobno območje občine je manj razvito, Status manj razvitega območja imajo še 4 krajevne skupnosti (Dobrič, Sela Šumberk, Knežja vas in Svetinje), ki geografsko spadajo k Suhi krajini, in Trebešno. Obstajajo pa še manj razviti predeli tudi v drugih krajevnih skupnostih (Čatež, Rače selo, Šentrupert).

S tem povezani problemi se kažejo predvsem v:

- dosežanjem intenzivnejšem odseljavanju iz manj razvitih območij, opuščanju kmetijskih površin in socialni problematiki;
- neustreznimi preobrazbi in konfliktni rabi prostora, nedorečenem urejanju ravninskih predelov;
- degradaciji naravnega okolja, propadanju kulturne dediščine;
- nezadostnem številu neagrarnih delovnih mest v nižinskih predelih (dnevne migracije), slabi starostni strukturi kmečkega prebivalstva;
- nezadostni opremljenosti in prostorsko slabo razporejenih oskrbnih dejavnosti;
- razdrobljenosti kmetijske zemlje, ki se še naprej drobi (dedovanje, pozidave);
- velikem številu kmetij; v občini je 1.990 kmetij s povprečno površino komaj 3,7 ha obdelovalne zemlje; tretjina kmetij je tržno usmerjenih; vseh posestev je v občini 5.871 in tretjina le-teh ima manj kot 0,5 ha površin, 60% manj kot 3 ha;

Prepletanje temeljnih tipov (urbani — ruralni) vodilnih naselij ima za posledico nizko gostoto naseljenosti oziroma pretežno individualno zazidavo z razprostranjenjo potrebno infrastrukturo in neracionalno rabo kvalitetnih zemljišč za kmetijsko proizvodnjo.

Prebivalstvo in poselitev

Tabela: Prebivalstvo in poselitev

Zap. št.	Krajevna skupnost	Štev. naselij	stanje 1981				stanje 1984				Št. sek. bival. (ROTE)	Št. vikend. (ROTE)	% kmeč. prebiv. 1981	strukt. v zdr. delu 81	Št. del. mest po KS 1984	
			Št.	% gospo- obč.	Št. stanov. vseh DL	Št. vseh hiš (EHŠ)	Št. vselj. hiš (ROTE)	Št. praz. hiš (ROTE)								
1.	Štefan / Ir.	10	524	3,03	346	354	3	155	152	3	2	2	46,8	3,0	-	
2.	Trebelno	24	1.408	8,14	136	148	1	437	387	7	44	222	56	18,8	6,2	10
3.	Trebnje	11	2.806	16,23	889	882	238	815	784	1	30	4	4	5,8	20,2	1.749
4.	Velika Loka	9	558	3,23	158	168	19	161	173	1	11	18	11	20,8	3,4	334
5.	Veliki Gaber	13	1.153	6,66	306	326	6	373	351	1	30	9	8	29,5	6,0	50
6.	Čatež	11	485	2,81	146	166	3	219	183	5	10	127	81	32,9	2,5	127
7.	Dobrič	16	825	4,77	228	237	2	262	251	3	28	149	72	34,0	4,1	14
8.	Dol. Nemška vas	16	1.326	7,67	369	381	6	395	369	2	21	428	288	22,8	7,5	45
9.	Knežja vas	9	413	2,39	109	111	2	137	128	2	7	-	-	39,6	1,7	-
10.	Mirna	22	2.240	12,96	682	708	149	671	643	7	29	322	187	10,5	15,5	1.075
11.	Mokronog	18	1.727	9,99	577	608	63	622	589	3	30	218	123	13,3	10,2	472
12.	Rače selo	5	397	2,30	94	99	1	99	94	2	3	11	7	23,2	2,0	143
13.	Sela Šumberk	11	343	1,99	86	92	1	104	94	1	8	5	5	55,8	1,2	1
14.	Svetinje	5	224	1,30	65	69	-	81	66	6	9	162	86	27,6	1,0	-
15.	Šentlavrnc	14	655	3,79	198	200	8	216	194	2	20	26	4	22,1	4,0	34
16.	Šentrupert	20	2.204	12,75	616	639	65	678	630	9	36	359	164	20,3	11,5	383
u b e l i n a		214	17.288	100,00	5.003	5.188	567	5.444	5.088	53	319	2.062	1.098	21,4	100,00	4.437

3. Raba tal

Poseben problem je register kmetijskih zemljišč. Po primerjavi podatkov iz prostorskega plana iz leta 1978, podatkov geodetske uprave skupščine občine Trebnje iz leta 1983, Kmetijskega inštituta Slovenije iz leta 1979, kategorizacije kmetijskih zemljišč iz leta 1983, ter na drugi strani po oceni strokovnjakov kmetijske zadruge in kmetijske zemljiške skupnosti občine iz leta 1984 je razli-

ka v skupni površini kmetijskih zemljišč skoraj 10% (po zadnji oceni je torej manj kmetijskih površin, kot jih izkazujejo posebne analize in kataster). Zemljišča I. in II. kategorije, to je najkvalitetnejša, so bila predolgo tako rekoč na razpolago za pozidavo, pa še ta je močno disperzirana, in se alternativne lokacije niso uspešno uveljavljale.

Po podatkih kmetijske zemljiške skupnosti je od 30.823 ha površin občine

14.148 ha površin kmetijsko zemljišče. Od tega je 8.365 ha prvega območja kmetijskih zemljišč, 5.783 ha pa drugega območja kmetijskih zemljišč.

V te podatke so že vnešene spremembe kategorizacije in območij kmetijskih zemljišč, ki jih je na predlog kmetijske zemljiške skupnosti potrdila recenzijška skupina pri republiškem komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Teh sprememb je 101 ha oziroma 0,33% površine.

Spremembe so bile izvedene zato, da se zaščitijo najkvalitetnejša kmetijska zemljišča na območjih, kjer so bile že izvedene melioracije in komasacije, pa so bili določeni manjši kompleksi znotraj teh območij pred spremembami drugega območja kmetijskih zemljišč.

Za nekatera območja pa se je prvo območje kmetijskih zemljišč spremenilo v drugo, za kar so bili izpolnjeni vsi pogoji ob upoštevanju navodila o razvrstitvi kmetijskih zemljišč v kategorije.

Za naslednje srednjeročno obdobje bo potrebno pripraviti še določene spremembe območij kmetijskih zemljišč, tako da se zaščitijo z agrarnimi operacijami izboljšane površine, strme površine, predvsem v vinogradniških območjih, pa naj bi postale drugo območje kmetijskih zemljišč.

Glede na relativno ugodne naravne danosti in dosedanje trende ter zastopnost kmetijstva v ustvarjanju družbenega produkta občine so s poudarkom na prostoru naslednje možnosti in okviri nadaljnje rabe prostora:

- na podlagi ugotovitve o ne dovolj popolnih evidencah kmetijskih zemljišč zagotoviti nadaljevanje strokovnega dela pri dopolnjevanju evidenc in ugotavljanju dejanske rabe in izkoriščenosti kmetijskih površin, kar je osnova za izračun proizvodnih potencialov (agrokarta);
- preprečevati nadaljnje drobljenje parcel in kmetij s pospešenim sprejemanjem normativnih ukrepov o zaščiti vseh večjih kmetij, slabo obdelano zemljo pa oddajati perspektivnejšim kmetom;
- vzporedno s programom o preprečevanju nadaljnega zaraščanja kmetijskih zemljišč sprejeti stimulativnejše ukrepe za razvoj govedoreje v višje ležečih območjih in stem zaustaviti proces deagrarizacije oziroma praznjenja;
- z agrotehničnimi ukrepi še nadalje pospešeno izboljševati pogoje za kmetijsko rabo;
- na območjih, kjer delež kmečkega prebivalstva prevladuje in je kmetovanje najperspektivnejša dejavnost, zagotavljati enake bivalne pogoje s primerno komunalno infrastrukturo in prometno povezanostjo ter osnovno preskrbo;
- kjer je le možno usmerjati razvoj dejavnosti na gozdne površine in prepustiti tudi slabša kmetijska zemljišča primarni dejavnosti (severni del Trebnjega, Mirna);
- pri izgradnji nove infrastrukture (predvsem prometne) stremeti k zagotovitvi nadomestnih kmetijskih zemljišč.

4. Ekološki okviri

Del občine pripada kraškemu svetu, vendar zaradi redkeje naseljenega območja in manjših industrijskih obratov kraška hidrografija ni ogrožena. Vendar bo s planiranim intenzivnejšim kmetijstvom, koncentracijo poselitve in razširitev industrije ekološko ravnovesje ogroženo in bo potrebno pri teh naseljih pristopiti h kompleksnejšim rešitvam odvajanja in čiščenja odpadnih voda.

Začrtana izgradnja kanalizacije v naseljih večje koncentracije (Trebnje, Mirna ter Šentrupert in Mokronog) mora postati sestavni del vseh programov razvoja, saj je z obremenitvijo fekalij dosežen zgornji absorpcijski nivo vodotokov Temenice in Mirne.

Enotni sistem odvoza komunalnih odpadkov otežuje raztresena poselitve, hkrati pa je potrebno zgraditi novo odlagališče za komunalne in tehnološke odpadke v Globokem. Sedanje odlagališče je za nadaljnjo rabo neprimerno in ga je nujno sanirati.

V občini ni industrije, ki bi močnejše onesnaževala zrak s strupenimi plini, vendar bo zaradi pretežno individualnih kurišč potrebno vztrajati pri nadzoru škodljivih emisij. Velika prednost je relativno dobra prevetrenost vseh večjih naselij, razen v zimskih dneh z nizkim tlakom (inverzije v miren dolini).

Poseben problem pri degradaciji okolja pomenijo peskokopi in kamnolomi, ki pogojujejo različne erozijske procese in krčenje kmetijskih površin.

5. Okviri varovanja naravne in kulturne dediščine

Evidenca vseh vrst naravne in kulturne dediščine je v občini nepopolna; posebno je to pereče pri naravni dediščini. Pomanjkanje primernih strokovnih osnov za razglasev naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov nam nakazuje, da smo pri pripravi novih posegov še posebej pozorni. Razpršenost poselitve in omejene možnosti širjenja naselij glede na varovanje kvalitetnih kmetijskih zemljišč je za ohranjanje krajinske tipologije poseben strokovni problem, ki ga je potrebno urbanistično in arhitektonsko celovito obravnavati od izbire lokacije do izgradnje.

Na območju občine je zasledenih tudi nekaj arheoloških najdišč, zaradi česar je potrebno pri posegih predpostavljati sodelovanje pristojnih služb.

Pri pripravi projektov prenove oziroma prostorskih izvedbenih aktov so nekatera naselja posebej občutljiva na nove posege, predvsem pa Trebnje, Mirna, Šentrupert, Mokronog, Trebelno, Šentlovrenc (trg v naselju), Čatež in Brinje (Vesela gora).

5. USMERITVE DOLGOROČNEGA RAZVOJA NA TEMELJNIH PODROČJIH GOSPODARSTVA IN DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

5.1. Usmeritve gospodarskega razvoja po področjih

5.1.1. Usmeritve razvoja kmetijstva, zemljiške politike in ribištva

Kmetijstvo je v občini Trebnje ena izmed prednostnih dejavnosti in ima po zagotavljanju kmetijske proizvodnje in hrane za trg pomembne deleže tudi v slovenskem prostoru. Osnovna orientacija v dosedanjem obdobju je bila predvsem v zagotavljanje tržnih presežkov mesa, mleka, krompirja in žit.

V nadaljevanju pospeševanja razvoja kmetijstva pa moramo doseči prestrukturiranje kmetijstva ter voditi aktivno zemljiško politiko. Temeljne usmeritve zagotavljanja ugodnih pogojev za razvoj kmetijstva so predvsem:

- kmetijska zemljišča, ki so po svojih danostih primerna za pridobivanje hrane, še posebno tista zemljišča, ki so primerna za obdelavo s sodobno tehnologijo, se trajno namenjajo za kmetijsko proizvodnjo;
- kmetijska zemljišča se bodo izboljšala s hidromelioracijami in agromelioracijami;
- kmetijska zemljišča, ki se bodo porabila za druge namene, bodo nadomeščena z melioracijskimi posegi na manj kvalitetnih zemljiščih;
- promet s kmetijskimi zemljišči se bo odvijal v skladu z zakonom o kmetijskih zemljiščih v smislu formiranja bolj ekonomičnih proizvodnih enot;
- na območjih, kjer ne bodo izvajane komasacije, se bodo z medsebojno menjavo kmetijska zemljišča združevala po posameznih lastnikih s ciljem, da bo na takih zaokroženih proizvodnih enotah omogočena racionalnejša obdelava površin in s tem večja proizvodnja tržnih presežkov;
- nadaljevali bomo s strokovnim delom ugotavljanja dejanske rabe in izkoriščenosti kmetijskih površin;
- z agrokarto se bodo natančneje opredelila območja kmetijskih zemljišč po namenu rabe površin;
- kmetijska zemljišča, ki se zaraščajo in so dolgoročno namenjena kmetijski rabi, se bodo z agrotehničnimi ukrepi usposabljal za kmetijsko proizvodnjo;
- zaraščanje kmetijskih zemljišč v hribovitih predelih bo dodatno preprečevano še z razvojem govedoreje in ovčereje.

Pri zagotavljanju povečane kmetijske proizvodnje ter večjih tržnih presežkov bomo izboljšali tudi življenjske razmere kmečkega prebivalstva in njegovo izobrazbeno raven in s tem dosegli, da število aktivnega kmečkega prebivalstva do leta 2000 ne bo padlo pod 12%. Z ustrezno izbiro usmeritve in opreme ter intenziviranjem proizvodnje bodo poleg čistih kmetij tudi mešane kmetije ostale pomembni proizvajalci tržnih presežkov. Velikega pomena bo delo pospeševalne službe, ki se bo specializirala za obvladovanje znanja kmetijskih tehnologij in strokovno-pospeševalnega dela, tako da bo zajela vsako pridelovalno enoto.

Do leta 2000 bo osnovna usmeritev kmetijske proizvodnje živinoreja. Ob koncu obdobja predvidevamo povečati odkup mleka na 12.500 tisoč litrov na leto, tržnih presežkov živine bo 5.980 glav. Pri kmetijski proizvodnji pa bomo leta 2000 lahko zagotovili naslednje količine tržnih presežkov: pšenice 800 ton, semenskega krompirja 1.400 ton, jedilnega krompirja 12.100 ton in kumar 480 ton. S takimi količinami bo zagotovljena tudi samooskrba prebivalcev občine s temi proizvodi, dobršen del potreb po krompirju HP Kolinske, Tovarne za predelavo krompirja Mirna pa bo tudi zagotovljen. Za potrebe Dane Mirna pa bomo pospeševali gojenje žlahtnega grmičevja, jagodičevja in drugega sadja.

Glede na primerne naravne razmere v določenih predelih občine bomo pospeševali tudi razvoj vinogradništva z namenom pridelave tržnih presežkov.

Glede na to da je občina precej preprejena z rekami, se bomo zavzemali za varovanje voda in na področjih, kjer so pogoji za ribištvo, uredili ta področja v ribje rezervate.

Prek veterinarske službe bomo skrbeli tudi za zdravje živali, s posebnim poudarkom na preventivi.

5.1.2. Usmeritve razvoja gozdarstva in lovstva

V občini imamo 16.253 ha gozdnih površin, kar je več kot polovica celotne površine občine Trebnje. V družbeni lasti je le 19,4% gozdne površine. V dosedanjem obdobju so bili gozdovi v družbeni lasti deležni intenzivnejše nege kot v zasebni, zato so tudi dajali bistveno več lesne mase. Povprečni letni prirast lesne mase v občini Trebnje znaša 4,76 m³/ha.

Ker les postaja vse pomembnejša naravna surovina, je velikega pomena ekonomska eksploatacija gozdov, ki jo je moč doseči le s pravočasnimi in večjimi vlaganji. Zaradi nizkih donosov v gozdovih zasebne lasti bo potrebno v nadaljnjem obdobju več vlagati tudi v te gozdove. Gozdovi so pomembni tudi z vidika ekološkega ravnotežja, zavarovanja tal pred erozijo, za ohranjanje klimatskega ravnotežja in za krajinski videz, zato jih je potrebno varovati. V degradiranih gozdovih pa bo potrebno izboljšati drevesne sestoje.

Do leta 2000 je na področju gozdarstva potrebno:

- ohraniti in krepiti obstoječe gozdove in hitreje prenavljati mladončne gozdove;
- zavarovati gozdove s posebnim namenom, ki so razglašeni ali se razglasijo

- za takšne oziroma varovalne gozdove predvideva:
- pospešiti načrtno gojitev gozdov, s tem da bi bilo vzpostavljeno sorazmerje med gojitvenimi deli in obsegom sečnje;
- zagotoviti razširjeno reprodukcijo v gozdovih in s tem krepiti delež iglavcev v drevesni sestavi;
- uveljaviti družbenoekonomske interese pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi, kamor bo usmerjeno težišče povečanega poseka;
- povečati izkoristek posekanega lesa;
- zaustaviti stihijno zaraščanje kmetijskih zemljišč z gozdovi;
- skrbeti za vzgojo gozdnih sadik;
- povečati gostoto gozdnih cest na območjih dostopnejših gozdov in ustreznih vlekov na območjih nedostopnih gozdov;
- načrtovati ustrezne vzoredne ukrepe za zavarovanje gozda pred boleznimi in škodljivimi emisijami ter drugimi škodnimi vplivi.

Poleg lesne mase je gozd bogat tudi z gozdnim rastlinjem in gobami ter z divjadjo. Za naravno ravnanje bodo poskrbele lovske organizacije, tako da bodo vrste divjadi in njihov stalež v gozdovih v ravnesju z rastlinskimi in živalskimi vrstami v gozdu. Temu skupnemu cilju bodo podrejeni lovskogojitveni načrti upravljalcev lovišč.

5.1.3. Vodno gospodarstvo

Osnovna naloga vodnega gospodarstva bo predvsem vzdrževanje vodnega režima, tako da bodo dolgoročno zagotovljene potrebe po zdravi pitni vodi. Smeri ukrepanja bodo predvsem na naslednjih področjih:

- nadaljnje raziskovanje vodnih zalog;
- vse pomembnejše vodne vire zaščititi s predzaščito zbirnih območij podtalnice, torej tudi vire, iz katerih se ne napajajo vodovodi (SLO in izredne situacije); v ta namen zaščititi tudi površinske vode, ki jih je možno uporabiti za oskrbo s pitno vodo;
- izgrajevanje naprav za čiščenje odpadnih voda;
- izgrajevanje ločenih sistemov za preskrbo s pitno vodo in za dobavo tehnološke vode ter z zajemanjem vode iz vodotokov kompenzirati porabo pitne vode za industrijo, kjer je to mogoče;
- bogatenje zalog podtalnice;
- zagotavljanje sistemov varstva pred poplavi;
- z nadaljnjim izsuševanjem, namakalnimi sistemi in regulacijami vodotokov zagotavljati boljše pogoje za izkoriščanje slabših kmetijskih zemljišč;
- uresničevati koncept energetskega izkoriščanja tekočih voda (gradnja malih HE).

Z osnovnimi dejavnostmi vodnega gospodarstva bo v občini nadaljevana primerna vodnogospodarska politika, predvsem na področju vzdrževanja obstoječih vodnogospodarskih objektov, vzdrževanja naravnih in reguliranih korit, vodotokov, investicijskega vzdrževanja in študijsko-raziskovalnega dela.

Vzdrževanje nižinskih vodotokov bo usmerjeno predvsem v urejanje vodnega režima. Po oceni je konec leta 1985 ostalo še 330 ha poplavnih površin ob Temenici, Mirni in pritokih, kar bo v pretežni meri sanirano v prihodnjih desetih letih. Hkrati je za obdobje do leta 2000 ostalo okoli 1.400 ha zemljišč, potrebnih osušitve, kar pomeni, da bi bila s tem vsa zemljišča osušena.

Hidromelioracije in v skladu s kmetijskimi plani komasacije bodo izvedene po naslednjih območjih:

- osrednja Mirenova dolina (melioracije in komasacije — okoli 500 ha);
- območje Pristavski potok — Zabršca (melioracije in komasacije — okoli 70 ha);
- območje Bistriške doline (melioracije in komasacije okoli 200 ha zemljišč);
- ob Laknici, Radulji in manjših potokih bo melioriranih okoli 60 ha zemljišč;
- okoli Vejerja melioriranih 450 ha površin, z rekonstrukcijo že obstoječih regulacij pritokov Mirne;
- ob Temenici melioriranih 280 ha zemljišč, ki bodo delno osušena že z regulacijo Temenice in pritokov;
- opravljeni drugi potrebni ureditveni pogoji v brežine manjših potokov in hudournikov.

S pomočjo sredstev vodnega gospodarstva bodo izvedena še naslednja dela:

- končane raziskave vodnih virov po količini, obsegu vodozbirnih območjih in kvaliteti;
- pripravljene strokovne podlage za formalno in tehnično zavarovanje vodozbirnih območij za vse vodovodne sisteme, ki oskrbujejo več kot 50 gospodinjstev, za sisteme, ki oskrbujejo več kot 1.000 prebivalcev pa bodo ustrezni odloki pripravljeni že v prvem planskem obdobju;
- pripravljene strokovne podlage za zavarovanje ostalih izvirov z določitvijo varstvenih pasov in režimi varovanja;
- zgrajeni bodo razvodni vodovodni sistemi na celotnem območju občine;
- vzpostavljeni bodo pogoji s predčiščenjem industrijskih odpadnih voda oziroma izboljšanjem tehnoloških postopkov za ohranitev vodotoka Mirne v II. kakovostnem razredu (planirana razširitev čistilne naprave);
- s priključevanjem preostalih delov naselja Trebnje na osrednji kanalizacijski sistem in z rednim vzdrževanjem centralne čistilne naprave Temenica ne bo več ogrožena;
- opravljanje rednega nadzora obratovanja čistilnih naprav v Trebnjem, Mirni in Mokronogu ter novozgrajenih v prihodnjih obdobjih, pri čemer

bo za vsako večjo kompleksno graditev in širjenje industrije sestavni del investicij izgradnja oziroma dograditev ustreznega sistema odvajanja in čiščenja odpadnih voda.

5.1.4. Industrija

V strukturi družbenega proizvoda je v letu 1985 industrija imela 61,7% delež, v strukturi družbenega proizvoda združenega dela pa 74,7%.

Do leta 2000 bo delež industrije v družbenem proizvodu upadel zaradi pospešenega razvoja terciarnih dejavnosti v občini. Razvoj industrije pa bo intenziven predvsem v smeri tehničnega in tehnološkega napredka. Od obstoječih industrijskih panog bomo pospeševali razvoj tistih, ki so tehnološko razvojno usmerjene, in sicer:

- proizvodne programe jeklenih montažnih konstrukcij v procesu selekcije in dodatnega izpopolnjevanja sistema montažne gradnje;
- elektrolitskih kondenzatorjev in elektromateriala v okviru pospeševanja razvoja elektronske industrije;
- določene programe kemične industrije;
- programe predelave kmetijskih proizvodov (krompirja, sadja).

Že v srednjeročnem obdobju 1986 — 1990 pa bomo kot prednostne naloge realizirali:

- dokončno izvedli sanacijski postopek IMV, tozdr Tovarna opreme Mirna;
- s prestrukturiranjem proizvodnih programov izboljšali rentabilnost poslovanja v vseh organizacijah, ki imajo poslovni izid na delavca in poslovni izid na sredstva dlje časa nižji, kot je v podskupini dejavnosti, kamor so te organizacije razvrščene;
- povečali izhodiščenost strojnih in delovnih kapacitet in na tej podlagi povečali poslovni izid;
- izboljšali organizacijo dela in poslovanja;
- znižali stroške na enoto proizvoda;
- v okviru lastnih finančnih možnosti odpravili ozka grla ter izboljšali vzdrževanje obstoječega strojnega parka;
- razvijali raziskovalno in inovativno dejavnost;
- izboljšali lastno akumulativnost in povečali prosta sredstva akumulacije.

Nadaljnji razvoj pa bo baziral na pospešenem tehničnem in tehnološkem razvoju. Pri tem delu bomo razvijali v okviru svojih služb proizvodnjo enostavnejših strojev in nadomestnih delov za lastne potrebe.

Za posamezne panoge pa dolgoročno načrtujemo naslednje razvojne usmeritve:

1. Na področju **kemične industrije** planiramo v okviru DO Tesnila širiti program industrijskih tesnil s proizvodnjo v večjih serijah: širiti program teflonskih tesnil, ki bo pomenil nadomeščanje uvoza tesnil (kot polizdelka) z uvozom granulata; predvsem po letu 1990 pa začeti s proizvodnjo dinamičnih in neazbestnih tesnil. V okviru delovne organizacije bo organizirana orodjarska delavnica za izdelavo orodij za lastne potrebe in za prodajo. Pri predelavi plastičnih mas bomo v Novolesu, tozdr Tovarna akrilnih proizvodov, razvoj usmerili v osvojitve novih tehnoloških postopkov pri proizvodnji plošč: regeneracija monomera, proizvodnja akril betona, smol in lepil ter blok polimerizacija. S tem bomo nekoliko zmanjšali tudi uvoz. Proizvodni program pa bomo dopolnili s proizvodnjo smol in disperzij ter akrilne galanterije.

V obratu Kemije-Impex se bo do leta 1990 proizvodni program razširil še na zaščitna in tesnilna sredstva ter na proizvodnjo specialnih lepil. Do leta 2000 pa bomo v tem obratu proizvodni program še izpopolnili.

2. Na področju **kovinsko predelovalne industrije** je najmočnejša organizacija Trimo s proizvodnjo montažnih konstrukcij in plošč. Bistveno se program na tem področju tudi do leta 2000 ne bo širil, ker že sedaj pokrivajo vsa področja montažne gradnje. Njihov razvoj je predviden predvsem na področju razvoja proizvodov in lastne tehnologije ter prodaje tehnologije. Na področju tehnologije bodo dopolnjevali že obstoječe postopke, uvedli tipizacijo konkurenčnih sistemov konstrukcij ter standardizacijo elementov — plošč trimotern in trimoval. Pri razvoju proizvodov pa predvidevajo osvojiti program izdelave kotlov za kurjenje z industrijskimi odpadki.

Izdelava armatur za protipožarno zaščito v Industrijskem obratu Pohorje se bo predvidoma nadaljevala tudi do leta 2000.

V obratu Agrostroja predvidevajo do leta 2000 osvojiti celoten program izdelave opreme za namakanje. Osvajanje programa bo potekalo v dveh etapah, in sicer do leta 1990 zgraditev livarne za barvne kovine na lokaciji v Prelesju, po letu 1990 pa do leta 1995 pa osvojitve še preostalega dela programa.

3. Na področju **elektroindustrije** bodo v Iskri, tozdr Elektroliti, do leta 2000 postopoma preusmerjali proizvodni program elektrolitskih kondenzatorjev v množično in avtomatizirano proizvodnjo aksialnih in radialnih ELKO za široko potrošnjo, za uporabo v profesionalnih napravah in proizvodnjo kondenzatorjev za specialno uporabo.

V Elmi, Elektromaterial Čatež, planirajo osvojiti programe novih skupin sponk za tiskana vezja.

4. Na področju **tekstilne industrije** predvidevajo v Labodu, tozdr Temenica, že do leta 1990 preusmeriti proizvodni program v izdelavo ekskluzivnih modelov ženskih oblačil ter le-tega nadaljevati tudi po letu 1990.

Tudi v obratu Induplati se program proizvodnje šotorskih pripon ne bo bistveno spreminjal.

5. Na področju **obutvene industrije** se bo v okviru obrata Zmaga proizvodni

program preusmeril v proizvodnjo lahke obutve. Z dograditvijo prostorov pa se bo proizvodnja tudi precej povečala.

6. Večje spremembe so predvidene do leta 2000 tudi v **živlisko-predelovalni industriji**. V Dani se proizvodni program do leta 1990 ne bo bistveno spreminjal, po letu 1990 pa se bo razširil z večjo predelavo sadja ter proizvodnjo baz in arom. Pri proizvodnji gotovih proizvodov se že postopno preusmerjajo v proizvodnjo specialnih pijač.

V HP Kolinski, Tovarni za predelavo krompirja Mirna, se bo proizvodni program dopolnil v proizvodnji otroške hrane, krompirjevih kosmičev in izdelkov na osnovi krompirja.

7. Po sanaciji Novoles, tozda Industrija gradbene keramike, bo ta proizvodnja preusmerjena v lesno predelovalno panogo.

S spremembami proizvodnih programov pa so v skoraj vseh organizacijah vezane tudi določene investicije. Večina investicij bo zajemala le posodabljanje opreme in rekonstrukcije, nekaj pa bo tudi novogradnja na obstoječih in novih lokacijah.

Za zagotovitev skladnejšega razvoja občine, v industrijsko-panožnem in regionalnem smislu, bomo do leta 2000 poskušali v občino pridobiti nove investitorje za izgradnjo manjših obratov. Delovno intenzivne obrate bomo locirali na mesta, kjer se pojavljajo presežki delovne sile (Dobrič, Sela-Šumberk, Trebelno), kapitalno intenzivne pa v drugih krajih.

V krajih, kjer ne bo možno locirati novih obratov, bomo prek organizacij združenega dela organizirali dopolnilno delo kmečkega prebivalstva.

5.1.5. Gradbeništvo in izkoriščanje mineralov

Dejavnost gradbeništva je v občini slabše razvita dejavnost, čeprav družbeni proizvod gradbeništva občine Trebnje ni podpovprečno nizek.

Razvoj gradbeništva bo v prihodnjem dolgoročnem obdobju slonel na višji stopnji tehnologije in organizacije dela. Povpraševanje po gradbenih storitvah bo v naslednjem obdobju manjša, kot je bilo v preteklih letih, zato se bo morala obstoječa organizacija prilagoditi bodočim razmeram. Nujno bo, da se bo tehnološko okrepila, si pridobila ustrezen strokovni kader ter dosegla konkurenčnost.

Do leta 2000 bomo nadaljevali tudi s krepitvijo osebnega dela gradbeništva kot okrepitve gradbene dejavnosti združenega dela in specializacijo za manjša gradbena dela.

Pridobivanje mineralnih surovin bomo uskladjili med uporabniki in v skladu s sprejetimi usmeritvami zagotovili ustrezno dokumentacijo za tekočo eksploatacijo, širitve in sanacijo območij. Izdelana bo celovita študija stanja in enotni register peskokopov.

Izdelana bo celovita študija zaloga drugih mineralnih surovin na območju občine, z opredelitvijo območij in ukrepov varovanja in zavarovanja.

Za opuščena pridobivalna območja bodo izdelani in izvedeni sanacijski ukrepi po načelu povzročitelja oz. upravljalca.

Za obstoječe eksploatacije bo treba izdelati raziskave in študije za nadaljnje izkoriščanje, kjer ni ustrezne dokumentacije, bo le-ta pridobljena.

Pri nadaljnjih širitvah bodo dosledno upoštevani parametri varstva okolja.

5.1.6. Trgovina in preskrba prebivalstva

Delež trgovine v strukturi družbenega proizvoda je v letu 1980 znašal 14,2%, po letu 1980 pa je precej padel. Vzrok ne izhaja toliko iz padanja kupne moči, kot iz neustrezne organiziranosti trgovske mreže. Kupna moč prebivalstva se v preveliki meri odliva v večje centre.

Razvoj trgovine do leta 2000 mora potekati zelo intenzivno, če hočemo doseči skladen razvoj občine. Za doseganje te intenzitete razvoja bomo do leta 2000:

- spodbujali integracijske procese in specializacijo trgovske mreže v občini;
- v dosedanjih enotah obstoječe trgovske mreže dosegli večjo založenost trgovin po vrstah in količini blaga;
- zainteresirali zunanje trgovske organizacije za graditev trgovin v občini;
- v lokalnih krajih ter v večjih soseskah organizirali prodajo vsaj najnujnejših življenjskih potrebščin;
- v oddaljenejših krajih, kjer organizacije ne bodo imele interesa za vlaganja v trgovinsko mrežo, bomo manjše trgovine prenesli v zasebno dejavnost;
- ob novem priključku avtomobilske ceste Ljubljana — Zagreb bomo v Trebnjem zgradili center za potrebe prebivalstva in tranzitnega turizma.

Razvoj trgovske mreže pa bo pogojeval tudi zaposlovanje strokovnega kadra, izboljšanje odnosov do kupcev ter urejenost trgovskih lokalov. Prav tako pa bo za nadaljnji razvoj potrebno, da se bo trgovina v večji meri povezovala s proizvodnimi panogami in komplementarnimi terciarnimi dejavnostmi.

5.1.7. Gostinstvo in turizem

Nazadovanje gostinstva in turizma ni le vrednostno, temveč tudi količinsko, saj se je od leta 1971 do 1983 zmanjšalo število gostov in število nočitev. To zmanjšanje pa ne izhaja toliko iz zmanjšanih prostorskih možnosti (razen števila ležišč), kot iz neustrezne organiziranosti gostinske ponudbe.

Za razvoj gostinstva in turizma imamo v občini ugodne možnosti glede na prometno lego ter tudi glede na naravne danosti. Do leta 2000 moramo v večji meri izkoristiti te naravne danosti, in sicer z ureditvijo gostinske ponudbe in s približanjem naravnih znamenitosti turizmu (boljša turistična ponudba).

Za potrebe turizma in za potrebe občanov bo treba ob avtomobilski cesti (območje grad Trebnje — motel) postaviti motel oziroma hotel visoke B kategorije, ki bo izboljšal raven dosedanje turistične ponudbe. Ob motelu bodo zgrajeni spremljajoči objekti, specializirane trgovine, brezarinska prodajalna, manjši avtokamp ter rekreacijske površine.

Gostinski objekti v Trebnjem bi služili predvsem za potrebe tranzitnega turizma, za potrebe stacionarnega turizma in za potrebe prebivalcev občine pa bomo uredili bazen na Mirni ter zgradili spremljajoče objekte, vključno z gostinskimi objekti. Ustrezne družbene gostinske objekte bo potrebno zgraditi tudi v drugih krajih občine.

V zasebnem sektorju pa bomo do leta 2000:

- skrbeli za kvaliteten in kvantiteten izbor gostinskih storitev,
- skrbeli za urejen videz gostinskih lokalov in ustrezen kader,
- kmečka gospodinjstva zainteresirali za kmečki turizem,
- skrbeli za urejen videz naselij.

Prek turistične zveze in turističnih društev bomo propagirali naravne in druge znamenitosti občine. Organizirali bomo tudi tradicionalne kulturne prireditve, predvsem tiste, ki so vezane na krajinsko folkloro.

V okviru finančnih možnosti se bomo zavzemali tudi za obnovo nekaterih pomembnejših gradov (Mirna, Škrljevo, Trebnje, Mala Loka itd.).F

5.1.8. Drobno gospodarstvo

Delež družbenega proizvoda drobnega gospodarstva v celotnem družbenem proizvodu je v letu 1985 znašal 5%, s tem da je delež osebne obrti večji od deleža družbene obrti.

V družbenem sektorju obrti organizacije združenega dela v zadnjem času nazadujejo predvsem zaradi neustreznega statusa te dejavnosti v okviru gospodarstva. Te organizacije izdelujejo močno specializirane izdelke, ki se ne morejo meriti z industrijsko izdelavo po doseženem dohodku. Če se bo status teh organizacij spremenil, imamo na tem področju v občini velike možnosti nadaljnjega razvoja.

Proizvodno zasebno obrtništvo je organizirano prek obrtne zadrage, ki bo prvenstveno tudi v bodoče služila kot povezovalac med združenim delom gospodarstva in obrtniki — zasebniki. Pri vključevanju zasebnega proizvodnega obrtništva v prestrukturiranje gospodarstva z izdelovanjem specialnih in maloserijskih proizvodov ima proizvodno zasebno obrtništvo veliko perspektivo dolgoročnega razvoja. Ob doseganju ustreznega družbenega proizvoda je obrtništvo pomembno tudi z vidika zaposlovanja delovne sile.

V skladu z zagotovitvijo ustrezne preskrbljenosti prebivalstva in gospodarstva občine bomo zagotavljali tudi povečan interes za opravljanje obrtnih storitvenih dejavnosti. Storitvene dejavnosti bomo razvijali predvsem v večjih središčih občine, dejavnosti, povezane s kmetijstvom (kovaštvo, servisi za kmetijsko mehanizacijo), pa v kmetijskih predelih občine.

5.1.9. Energetika

Med izhodišča za pripravo energetske bilance občine Trebnje sodijo predvsem podatki o vrstah in količini porabljene energije, republiška energetska bilanca z omejitvami, realne možnosti delne nadomestitve posameznih energetskih virov in koncept varčevanja. Iz podatkov sledi, da je najpomembnejši energetski vir električna energija, zatem mazut in druga tekoča goriva (derivati), premog, plin in drva. Ker v prostoru občine ne razpolagamo s primarnimi energetskimi viri, z izjemo lesa, eksploatacijsko neekonomičnim manjšim nahajališčem premoga in malim hidropotencialom potokov, bo občina tudi v prihodnje vezana na količine iz republiške energetske bilance.

Potencial lesa: polovico območja občine pokriva gozd. Po kriterijih gozdarjev naj bi iz vsakega hektarja gozda v povprečju ob normalnem gospodarjenju pridobili brez škode letno toliko lesa in odpadkov, primernih za kurjenje, da bi s tem zagotovili okoli 4,5 MWh toplotne energije, kar pomeni okoli 72.000 MWh letno oziroma ekvivalentno 6.480 t kurilnega olja.

Potencial sončne energije: povprečno letno število sončnih dni, nadmorska višina, širši klimatski vplivi, čas dnevnega sončnega obsevanja — to so parametri za izračun energije sončnega obsevanja, ki znaša za območje občine od 1 kWh/m² v januarju do 5,3 kWh/m² v juliju. Letna energija globalnega obsevanja znaša okoli 1.150 kWh/m², kar že govori v prid izkoriščanja tega alternativnega vira. Od slednjega je odvisen izračun števila kurilnih dni (zunanja temperatura zraka 12°C, notranja 20°C), ki znaša okoli 211 (od 3. 10. do 1. 5. povprečno).

Električna energija: stanje na področju oskrbe z električno energijo v povprečju ni zadovoljivo, posebej ob dejstvu, da je to edini kvaliteten energetski vir, na katerega je možno tudi dolgoročno računati in so drugi viri objektivno le vzoredni. Na območju tozda Elektro Novo mesto je dosežen odjem v letu 1984 13.600 MWh in je naraščal po 0,7% stopnji letno, na območju tozda Ljubljana okolica v istem letu 650 MWh, z rastjo 5,4% letno, in na območju tozda Elektrodistribucija Krško 12.775 MWh, s povprečno rastjo 3,5% letno. Predvidena rast odjema električne energije v občini Trebnje je rast družbenega proizvoda občine Trebnje.

Tako je za občino Trebnje za boljšo preskrbo bistvenega pomena novozgrajeni daljnovod 110 kV Trebnje — Bršljin in predvideni 110 kV daljnovod Grosuplje — Trebnje (1. etapa).

- Širšega pomena pa sta načrtovana 400 kV daljnovoda Beričevo — Krško (1. etapa) in Hudo — Lavrica (2. etapa)
- Plinovod: V dolgoročnem obdobju je predvidena izgradnja magistralnega plinovoda za Posavje in Dolenjsko, ki poteka od meje novomeške občine do Trebnjega in Mirne, v primeru ekonomske utemeljenosti pa bo daljnovod tudi podaljšan.
 - Premog: v prihodnjem planskem obdobju bodo nadaljevana investicijska dela (predelave) na hišnih kotlovnica, kjer uporabljajo tekoča goriva, ravno tako v industriji za tehnološke potrebe. Ekvivalentni vir sta premog in drva (slednje predvsem pri individualnih kuriščih). Opravljene bodo dopolnilne raziskave ležišča premoga v Mirenski dolini.
 - Drva: na podlagi strokovne ocene bo po posameznih gozdnogospodarskih območjih stimulirana pridelava drv v zasebnih in družbenih gozdovih z možnostjo neposrednega vključevanja občanov.

5.1.10. Stanovanjsko gospodarstvo

Za občino Trebnje je značilno, da na obseg stanovanjskega fonda ni toliko vplivala rast prebivalstva, ampak socialne spremembe v najširšem smislu, predvsem kot posledica deagrarizacije. Stanovanjski fond se je po zadnji vojni po številu in površini več kot podvojil. Leta 1984 je bilo 5.444 stanovanj, od tega naseljenih 5.088.

Poleg ugodnega razmerja med številom gospodinjstev in številom stanovanj, doseženega bivalnega standarda in stanovanjske površine na prebivalca se razmerje med zasebno in družbeno gradnjo v korist zasebne še močneje odraža z vsemi posledicami in je družbeni sektor po udeležbi med najnižjimi v Sloveniji.

Osnovni parametri nadaljnjih potreb po izgradnji stanovanjskega fonda so naslednji:

- demografska stagnacija: pred 110 leti je na istem ozemlju živel ravno toliko ljudi in tudi v današnjem času prirastek prebivalstva ni niti povprečen;
- v vsej preteklosti je bila občina velik izvor živega dela za druge občine, delovnih mest v občini primanjkuje ves čas;
- za prihodnje predpostavljamo normalizacijo naravnega prirastka;
- deagrarizacija bo iz najbolj odročnejših krajev zmanjšana;
- trend zaposlenosti v kmetijstvu kot osnovni in dopolnilni dejavnosti bo ostal, kar govori v prid manjšemu pritisku na stanovanja v lokalnih središčih, v večjih urbanih središčih pa bodo trend priselitev narekovele predvsem možnosti za zaposlitev;
- realni stroški komunalnega standarda (osnovne komunalne opreme) so negativen atraktivnostni element v vodilnih krajih;
- velika prednost je lastna iniciativa pri zasebni gradnji in večji neposredni vpliv graditelja na stroške gradnje.

Glede na trende in kazalce je predviden naslednji obseg stanovanjske graditve:

	stanje		planirano stanje		
	1971	1981	1986	1991	2000
število prebivalcev	17.100	17.288	17.500	17.900	18.840
število gospodinjstev	4.861	5.032	5.150	5.310	5.560
število stanovanj	4.814	5.188	5.600	6.000	6.500
število stanovanj po obdobjih	374	412	300	500	

Pomembnejši ukrepi in usmeritve za doseganje zastavljenih ciljev na področju stanovanjske politike so predvsem:

- postopno uvajanje ekonomskih stanarin;
- subvencioniranje stanarin materialno šibkejšim družinam;
- stimulativna kreditna politika OZD, bank in stanovanjskih skupnosti za dodeljevanje posojil, spodbujanje namenskega varčevanja in obvezna lastna udeležba pri pridobitvi stanovanjske pravice;
- z urbanistično politiko, normativi in kvalitetnimi projekti načrtovati gradnjo individualnih hiš na manjših parcelah znotraj obstoječih naselij na slabših tleh; pri tem je potrebno težiti k doseganju povprečne gostote 80 prebivalcev/ha;
- omogočiti občanom nakup projektov, ki temeljijo na optimalizaciji energetskih potreb, in stimulirati vgradnjo sodobnih izolacijskih materialov, obenem pa ohraniti tradicijo dolenske arhitekture;
- s sistemom cen in kreditno politiko močneje stimulirati pridobitev stanovanj v etažno lastništvo in graditev v večji gostoti;
- pravočasno zagotoviti izvedbeno urbanistično dokumentacijo in projekte revitalizacije oziroma ureditvene načrte za prenovu jeder naselij;
- v večji meri ustvariti pogoje za pravočasno vključevanje graditeljev ali pričakovalcev stanovanj v proces priprave stavbnih zemljišč in projektiranje;
- spodbujati zamenjave stanovanj in boljšo izkoriščenost družbenega stanovanjskega sklada;
- z davki primerno obremeniti presežke oziroma nezasedene stanovanjske površine v stavbah in stanovanjih ter počitniške hišice, ki so primerne za bivanje;

- pravočasno zagotavljati stavbna zemljišča z vsaj minimalno komunalno opremo prek sklada;
- s stanovanjskim združništvom spodbujati individualno gradnjo, predvsem v strnjenih kompleksih; hkrati bo stanovanjska zadruga povezovalac in organizator v vseh fazah individualne graditve.

5.1.11. Komunalno gospodarstvo

Temeljne naloge na tem področju bodo v občini naslednje:

- preskrba prebivalstva s kvalitetno pitno vodo:
 - nadaljevanje izgradnje razvodnega omrežja na suhokrajinskem območju v KS Catež in Trebelno;
 - izgradnja rezervoarja v Trebnjem in s tem odpraviti pomanjkanja pitne vode v občinskem središču;
 - zaključiti raziskave novega vodnega zajetja v Vrh nad Šentrupertom za kvalitetnejšo oskrbo v krajevnih skupnostih Šentrupert, Mokronog in Mirna ter Trebnje; primarno omrežje iz novega vodnega vira bo grajeno kot alternativa šentpavelskemu vodovodnemu sistemu;
 - narediti nove raziskave in študije na neraziskanih območjih, kjer so domnevna nahajališča kvalitetne pitne vode (npr. bližina Čateža);
 - izboljšati vodooskrbo v odročnejših naseljih in zagotoviti pogoje, da bodo imela vsa gospodinjstva kvalitetno in zadostno pitno vodo;
 - zavarovati vsa območja izvirov pitne vode;
- izgradnja objektov in naprav za odvajanje in čiščenje odpadnih voda:
 - nadaljevanje izgradnje primarnega in sekundarnega kanalizacijskega omrežja v naseljih Trebnje, Mirna in Mokronog;
 - pripraviti osnovne projekte (kompleksne rešitve) za odvajanje odpadnih voda v Šentrupertu, Veliki Loki, Velikem Gabru, Dobrniču, ter zgraditi primarna omrežja z možnostjo navezave novih zazidalnih kompleksov;
 - zagotavljati delovanje zgrajenih čistilnih naprav;
- ravnanje z odpadki:
 - izgradnja novega odlagališča komunalnih in tehnoloških odpadkov za potrebe celotne občine na najprimernejši lokaciji Globoko med naseljem Brezovica in Hudeje;
 - sanirati obstoječe odlagališče na Cvibljah;
 - razširiti organizirano zbiranje odpadkov na vsa večja naselja oziroma strnjeno pozidana območja;
 - skrbeti za varno ravnanje z odpadki vseh vrst in preprečevati njihovo nekontrolirano odlaganje; na novi deponiji preiti na višji nivo ravnanja (reciklaža);
- stavbna zemljišča:
 - obstoječa stavbna zemljišča bodo smotrneje izkoriščena predvsem znotraj ureditvenih območij naselij Trebnje, Mirna, Mokronog in Šentrupert, s ciljem zgostitve in širitve zazidave;
 - organizirano pridobivanje in opremljanje stavbnih zemljišč bo potekalo tudi v drugih naseljih, kjer bo tekla v večjih kompleksih strnjena individualna stanovanjska gradnja: v Velikem Gabru, Veliki Loki, Šentlovrencu, Dobrniču in Čatežu;
 - sklad stavbnih zemljišč bo skrbel za pridobivanje in opremljanje stavbnih zemljišč tudi za potrebe industrije in drugih dejavnosti.

Posebna pozornost bo usmerjena v pripravo katastrov in evidenc. Izdelan bo kataster komunalnih objektov in naprav za naselja Trebnje in Mirna ter celoten obnovljen kataster zazidalnih in nezazidalnih stavbnih zemljišč z avtomatizirano obdelavo podatkov.

Po posameznih krajevnih skupnostih bodo še naprej iniciative usmerjene v urejanje naselij, vzdrževanje ulic in zelenic ter pokopališč v skladu s sanitarno-higienskimi pogoji.

Organizacijsko bo opravljanje osnovnih komunalnih dejavnosti in vzdrževanje objektov (vodooskrba, odvajanje odpadnih voda, ravnanje z odpadki, vzdrževanje ulic v urbanih središčih, pogrebna služba) potekalo v okviru za to usposobljene komunalne organizacije, v manjših naseljih pa tudi v prihodnje zaradi racionalnosti in v okviru krajevnih skupnosti.

V občini bo poenoten sistem tarif za posamezne storitve v skladu s cilji solidarnosti in vzajemne pomoči, in to v višini, ki zagotavlja enostavno reprodukcijo objektov in naprav ter pokrivanje stroškov. Za razširjeno reprodukcijo bodo posebej združevana sredstva glede na družbene potrebe in v obliki svobodne menjave.

5.1.12. Promet in zveze

Železniški promet: Rekonstruirana in ojačana bo proga Ljubljana — Grosuplje — Trebnje — Sevnica. Proga bo dovoljevala hitrosti potniških vlakov 80 km/h in tovornih 70 km/h, z osno obremenitvijo 20 ton. Stranski progi Trebnje — Sevnica bo hkrati preategorizirana v II. glavno progo. Zato bo potrebno traso proge med Trebnjem in Mirno delno tudi korigirati.

S tem bodo izboljšani vozni pogoji in z izgradnjo industrijskih tirov ter razširitvijo postajnih tirov v Trebnjem, Veliki Loki, Mirni in Mokronogu dvignjen nivo storitve integralnega transporta.

Prek območja občine je predviden koridor hitre proge Ljubljana — Zagreb. Za predvideno progo bo SIS za železniški in luški promet poskrbel za izdelavo dodatnih študij, analiz in utemeljitev in določil traso, ki ne bo tako grobo posegala v najkvalitetnejša kmetijska zemljišča.

Organizacije združenega dela se bodo vključevale v integralni promet z uporabo elementov integralnega transporta v notranjem, predvsem pa zunanjem prometu.

Prizadevati bi si morali z usklajevanjem voznih redov vlakov in avtobusov in pogostnostjo linij glede na število potnikov in se dolgoročno vključiti v načrtovan primestni železniški promet na odseku Ljubljana — Grosuplje (podvojitev tira).

Cestni promet: Predvidena je izgradnja hitre ceste Ljubljana — Zagreb, ki bo do Ponikev sovpadala z zdajšnjo traso magistralne ceste, od tu pa zavije proti Sv. Ani. Vsebinsko bo močno vplivala na regionalni in lokalni promet, predvsem v območju naselja Trebnje, kjer bo zgrajena obvozna cesta. Potrebno bo izdelati novo celostno presajo in prometno zasnovo regionalnih in lokalnih povezav.

Regionalnih cest je na območju občine skupaj 65,3 km, pri čemer je 15 km v makadamu. Regionalna cestna mreža pomeni ob železnici osnovno prometno arterijo v občini. Dolgoročno je predvideno, da bi t.i. regionalni cestno-prometni križ Kočevje — Dobrnič — Trebnje — Mokronog — Sevnica, Trebnje — Čatež — Litija, Skofljica — Bič — Trebnje — Mirna Peč — Novo mesto, Mokronog — Laknice — Šentjernej in Bič — Litija v celoti modernizirali; v prvi fazi odseke Preska — Dobrava, Gor. Laknice — Dol. Laknice in Vel. Gaber — Radohova vas, s prioriteto skozi naselje. Posebnega pomena je tudi cesta Bič — Žužemberk, za kar bodo ustvarjeni tehnični pogoji za prekategorizacijo v regionalno cesto.

Obvezna izhodišča dolgoročnega plana SRS za občino Trebnje pa so:

magistralna cesta	Bič — Karteljevo	
magistralna cesta (avtom.)	Ljubljana — Zagreb	
regionalna cesta	Velika Loka — Trebnje	(329)
regionalna cesta	Bič	(365)
regionalna cesta	Pluska — Novo mesto	(331)
regionalna cesta	Pluska — Boštanj	(326)
regionalna cesta	Mokronog — Zbure	(332)

Kategoriziranih lokalnih cest je 185 km, 54% ali 101 km je po vrsti zgornjega odseka še vedno v makadamski izvedbi, kar pomeni za modernizacijo največjo obremenitev neposrednih uporabnikov oziroma sredstev občinske skupnosti za ceste in krajevne skupnosti. Posebnega pomena so te ceste za odročnejša naselja oziroma za uresničevanje ciljev ohranitve poseljenosti v višje ležečih predelih občine in časovno skrajševanje prometne dostopnosti do delovnih mest in oskrbnih središč. Z rednim vzdrževanjem in postopno modernizacijo cestnih odsekov bo zagotovljen prag polurne izohrone (peš)dostopnosti do javnega prevoznega sredstva. Po prvotni oceni možnosti je predvideno, da bi bilo do konca tega obdobja moderniziranih 3/4 lokalnih kategoriziranih cest ob vzporedni modernizaciji krajevnega cestnega omrežja glede na specifikko posameznega območja.

Za vzdrževanje in modernizacijo lokalnih in deloma krajevnih cest se bodo sredstva zbirala na način kot doslej, s tem da bo na občinskem nivoju glede na potrebe in realne možnosti dograjevan sistem solidarnosti s prioriteto na manj razvitih območjih.

Tabela: pregled cestnega omrežja v občini Trebnje (stanje 1985)

kategorija, odsek	skupna dolžina km	vrsta vozišča		%
		asfalt km	makadam km	
1. mag. ceste Ljubljana — Bregana	17,20	17,20	—	—
2. reg. ceste skozi občino	65,26	50,48	14,78	23
— Dobrnič — Trebnje — Sevnica	33,18	29,35	3,83	
— Vel. Loka — Čatež — Trebnje	11,54	9,36	2,18	
— Bič — Trebnje — Mirna Peč	10,92	7,98	2,93	
— Mokronog — Šentjernej	8,88	3,05	5,84	
— Litija — Bič	0,74	0,74	—	
3. kateg. lokalne ceste	185,36	84,57	100,85	54

Javni promet: Značaj poselitve in razporeditve delovnih mest narekujeja intenziven vsakodnevni promet. K temu je potrebno prišteti okoli 2.100 dnevnih migrantov. S 3,6 prebivalca na registrirano osebo vozilo je občina v povprečju republike, hkrati pa je občinsko središče ob ugodni prometni legi in povezano z regionalnim in republiškim središčem s sistemom avtobusnih linij.

Osnovna dolgoročna usmeritev na področju javnega prometa je ureditev avtobusnih postajališč izven strnjenih naselij oz. v manjših naseljih. V naselju Trebnje je predvidena nova postaja za avtobusni linijski in lokalni promet, povezana z železniško postajo.

Integralni transport: V sedanjí fazi poteka transport v pretežni meri z lastnimi tovornimi avtomobili organizacij oziroma s pogodbenimi ali občasnimi prevoznimi storitvami specializiranih prevoznih organizacij. Na področju integralnega transporta in tovrstnega prometa je potrebno:

— navezava prevozov na železnico z možnostjo prevoza tovornjakov na odprtih vagonih;

— povezave s planiranim večjim blagovno-transportnim centrom (skladišča, prekladalna postaja) v Ivančni gorici in Novem mestu;

— prometna razbremenitev osrednjih delov naselij Trebnje in Mirna z lokalno obvoznico in novim priključkom na avtocesto.

PTT promet: Stanje na področju PTT zvez ni zadovoljivo in občina močno zaostaja za slovenskim povprečjem. Dvig kakovosti in vse pogostejše in zahtevnejše medsebojno komuniciranje zahteva povečanje avtomatizacije v PTT prometu in uvajanje novih vrst storitev. Glede na stopnjo razvoja ostalih dejavnosti in infrastrukture pričakujemo v prihodnjih obdobjih intenzifikacijo PTT storitev, kar pomeni uvajanje sodobnejših zvez v organizacijah, na širšem območju pa zadostno telefonsko omrežje.

Tabela: Število telefonskih priključkov v občini

Zap. št.	območje KC	stanje 1985 (ocena)	plan 1990	plan 2000
1.	Trebnje	800	2.000	
2.	Mirna	600	600	
3.	Mokronog	160	728	ni uskl.
4.	Veliki Gaber	160	260	
5.	Šentrupert	200	384	
6.	Velika Loka	100	384	
7.	Dobrnič	40	200	
štev. priključkov		2.060	4.522	6.800

Med temeljne naloge na področju zvez sodijo tudi vključitve večjega števila OZD v javno omrežje za prenos podatkov (JOPP).

Pripravljene bodo tudi možnosti za uvedbo videoteksa in faksimila.

Zračni promet: Za potrebe razvoja letalske dejavnosti v občini, tehnične kulture in turizma ter potreb republiškega štaba za teritorialno obrambo bo urejena vzletno-pristajalna steza za pristajanje in vzletanje jadrlnih in športnih letal, in sicer na območju Loške doline med železnico in Temenico.

5.2. Razvoj družbenih dejavnosti in socialni razvoj

5.2.1. Otroško varstvo

Varstvo predšolskih otrok je v občini Trebnje v primerjavi s SR Slovenijo podpovprečno razvito, zato bomo do leta 2000 več vlagali v zagotavljanje pogojev za otroško varstvo. V občini Trebnje se bomo zavzemali, da bomo do leta 2000 zagotovili otroško varstvo za 40% predšolskih otrok. V ta namen bo potrebno zagotoviti okoli 250 mest ali 17 mest letno. Do leta 1990 te naloge ne bo mogoče sproti realizirati zaradi pomanjkanja finančnih sredstev (v planu je le zagotovitev 58 mest), po letu 1990 pa bo to morala biti prioriteta naloga.

Otroške vrtce bo potrebno razširiti v Trebnjem, Mirni, Mokronogu in Šentrupertu ter zgraditi nove vrtce tudi v krajevnih skupnostih, kjer bo najmanj 50 otrok (Čatež, Dobrnič, Dolenja Nemška vas, Šentlovrenc, Trebelno in Velika Loka); v ostalih krajih pa organizirati obliko potujočega vrtca ter razne druge oblike vzgojnega programa.

Prihodnji razvoj bo zahteval tudi prožnejše oblike organizacije dela in razporejanje delovnega časa v vzgojno-varstvenih organizacijah. V okviru otroškega varstva pa bomo uresničevali tudi druge naloge:

— skrb za otroke, ki imajo moten telesni ali duševni razvoj;

— izvajanje priprave na šole (mala šola);

— zagotovitev družbene pomoči za otroke, ki živijo v slabšem materialnem položaju.

Poleg za predšolskega otroka bomo skrbeli tudi za bodoče matere ter za varstvo in nego otroka. Do leta 2000 bodo tega varstva deležne tudi matere, ki niso v delovnem razmerju.

5.2.2. Osnovno šolstvo

Osnovno šolstvo bo do leta 2000 doživelo več vsebinskih sprememb. Zasnova dela vsake osnovne šole se bo z menjavanjem izobraževalnih, rekreativnih in fakultativnih dejavnosti približala značilnostim celodnevnih šol. Druga večja programska sprememba bo izhajala iz nižje vpisne starosti otrok, ki pa ne bo padla pod 6 let starosti. V višjih razredih osnovne šole bo program še bolj notranje diferenciran po sposobnostih in nagnjenih učencev.

Te vsebinske spremembe bodo pogojevale tudi potreben kader in prostor. Učitelji bodo morali pridobiti visoko šolsko izobrazbo. Število šoloobveznih otrok se bo predvidoma povečalo za 100 ali za tri oddelke. Diferenciacija programov pa bo pogojevala tudi manjše število otrok v oddelkih. Prostorske kapacitete bodo do leta 2000 zagotovljene le v Trebnjem. V drugih krajih pa jih bomo povečali z dozidavami, kjer bo to neobhodno potrebno, ali pa prostorsko problematiko reševali z večjim medsebojnim povezovanjem šol, ki teritorialno niso med seboj oddaljene.

V skladu s finančnimi možnostmi pa bomo razvijali tudi dopolnilne dejavnosti osnovne šole: regresiranje učbenikov in prehrane učencev, izvajanje programa šole v naravi in druge oblike. Obseg ur priprave otrok na šolo se bo povečal postopno — prehod na celotni program priprave na šolo.

Razvijali bomo dejavnost glasbene šole in jo financirali v skladu s finančnimi možnostmi.

Prek centra za izobraževanje in kulturo bomo nadaljevali tudi osnovnošolsko izobraževanje odraslih. Naš cilj pri tem bo, da v letu 2000 ne bomo imeli več prebivalca do 50 let starosti, ki ne bi imel popolne osnovne šole.

5.2.3. Usmerjeno izobraževanje

Splošne gospodarske in družbene razmere bodo zahtevale čimveč splošnega in strokovnega znanja, zato bomo že prek osnovnega šolstva spodbujali učence za nadaljevanje izobraževanja na srednjih izobraževalnih stopnjah. Cilj tega spodbujanja je, da do leta 1990 omogočimo celotni osnovnošolski populaciji nadaljevanje šolanja na srednjusmerjenih programih. S politiko štipendiranja in drugih oblik pomoči pa bomo zagotovili, da bo čimveč srednješolcev nadaljevalo šolanje tudi na višjih in visokih šolah.

V organizacijah združenega dela ter v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih bomo pripravili dolgoročne, srednjeročne in letne kadrovske plane v skladu s predvidenim tehničnim in tehnološkim razvojem. Na podlagi teh kadrovskih planov bomo razpisovali tudi kadrovske štipendije. Že zaposlene delavce pa bomo usmerjali v dopolnilno izobraževanje prek strokovnih seminarjev in posvetovanj ter v izobraževanje ob delu in iz dela. Do leta 2000 mora izobraževanje delavcev postati sestavni del delovnega in proizvodnega procesa.

Do leta 1990 v občini ne predvidevamo ustanoviti dislociranih oddelkov usmerjenega izobraževanja. Glede na interes pa bomo organizirali šole ob delu za srednje in višje šolske programe prek Centra za izobraževanje in kulturo, ki bo organiziral tudi druge oblike dopolnilnega izobraževanja.

5.2.4. Kultura

V predvidenem intenzivnem razvoju družbe bo do leta 2000 kultura dobivala vse večji pomen. Z ukrepi, kot so večja dostopnost kulturnih dobrin najširšemu krogu prebivalcev ter spreminjanjem oblik in načinov posredovanja kulturnih dobrin, bomo zmanjšali negativne težnje prevelike materializacije družbe.

Do leta 2000 bodo temeljne usmeritve razvoja kulturne dejavnosti v občini:

- razvoj knjižnične mreže v občini, tako da bodo do leta 2000 knjižnice v vseh večjih krajih v občini;
- pospeševanje oblik ljubiteljskega umetniškega izražanja;
- organiziranje kvalitetnih gledaliških predstav in glasbenih prireditev;
- organiziranje kvalitetnega filmskega programa;
- varstvo naravne in kulturne dediščine.

V tem dolgoročnem obdobju bomo pospeševali in vsebinsko bogatili že priznane kulturne dejavnosti, kot so:

- delo tabora likovnih samorastnikov in galerije likovnih samorastnikov z organiziranjem temeljnih in retrospektivnih razstav;
- izdajanje literarne revije Samorastniška beseda, ki bo povezovala vse literarne ustvarjalce v občini;
- organiziranje že uveljavljenih prireditev »Igraj kolo«, »Kresna noč« in »Revija pevskih zborov« ter organiziranje drugih kulturnih prireditev z značilno krajinsko folkloro.

Do leta 2000 bomo obnovili in usposobili za kulturno dejavnost vse domove v občini, ter si prizadevali oživiti kulturno dejavnost po krajevnih skupnostih.

Vse večje organizacije v občini bomo zainteresirali, da bodo zaposlovale tudi kulturne animatorje ter s tem kulturo prenesli tudi neposredno v združeno delo.

5.2.5. Telesna kultura

V dolgoročnem obdobju se bo izraziteje pokazala potreba po telesni kulturi kot obliki aktivne izrabe prostega časa ter utrjevanje fizične kondicije in zdravlja ljudi. Zagotoviti moramo, da se bodo ljudje udeleževali kolektivnih, družinskih in individualnih oblik telesne kulture. Različne telesne kulture bomo tudi bolj povezovali z drugimi dejavnostmi, predvsem z zdravstvom, socialnim skrbstvom, šolstvom in turizmom.

Za namene telesne kulture bomo bolj izkoriščali obstoječe objekte in površine ter dograjevali nove. Do leta 2000 predvidevamo:

- ureditev smučišč v Trebnjem in na Mirni ter smučarske skakalnice ob Zabrdu za potrebe zimskega športa;
- ureditev turistično-rekreacijskih površin na Mirni;
- ureditev telesnokulturnih površin ob koči na Debencu;
- ureditev trim stez v Trebnjem, na Mirni, v Šentrupertu in Mokronogu;
- ureditev športnih igrišč v vseh večjih krajih v občini.

V program telesnokulturnih dejavnosti bomo vključili združeno delo, šole in krajevne skupnosti, nadaljevali in poglobljali pa bomo tudi oblike športnega sodelovanja s sosednjimi in pobratenimi občinami ter krajevnimi skupnostmi.

5.2.6. Tehnična kultura

V občini obstoja tudi nekaj društev in krožkov tehnične kulture, ki delujejo v šolah in v krajevnih skupnostih. Zanimanje za tehnično kulturo v občini narašča, zato moramo do leta 2000 ustvariti boljše pogoje in možnosti teh dejavnosti, ki bazirajo na amaterizmu, pomenijo pa koristno izrabo prostega časa; v določenih dejavnostih (radioamaterizem, različne oblike modelarstva) pa imajo tudi širši družbeni pomen.

Da bi lahko pospeševali dejavnosti tehnične kulture, moramo te dejavnosti močnejše povezati z organizacijami združenega dela, krajevnimi skupnostmi ter drugimi organizacijami in skupnostmi ter po načelu neposredne svobodne menjave finančno podpreti te dejavnosti.

5.2.7. Socialno skrbstvo

Osnovni smoter delovanja socialnega skrbstva v naslednjem srednjeročnem obdobju bo skrb za človeka, ki se znajde v življenjski stiski, in za skupine ljudi, ki potrebujejo posebno družbeno pozornost. S to dejavnostjo bomo blažili posledice in preprečevali nastanek motenj in odklonov v življenju človeka.

Potrebe po storitvah socialnega skrbstva, predvsem svetovanje in ustrezne pomoči pri urejanju osebnih in družbenih zadev, bodo v prihodnje še naraščale med otroki, mladino in med odraslimi. Pomembno delo pri teh nalogah bo opravljal center za socialno delo, ki se bo moral v bodoče strokovno še okrepiti; posebno vlogo pri tem delu pa bo imelo prostovoljno delo. Pri tem bo pomembno preventivno delo, ki bo organizirano prek mobilne socialne službe ter sosedske pomoči. Domsko varstvo pa bo namenjeno predvsem starim, ki so nepokretni, bolni, nezmožni za samostojno življenje, in takim, ki nimajo nikogar, da bi zanj skrbel.

Posebne pozornosti bodo deležni prebivalci s telesnimi in duševnimi motnjami. Z organiziranjem delavnice pod posebnimi pogoji jih bomo skušali usposobiti za delo. V normalne življenjske pogoje in delo bomo vključili tudi Rome.

Socialno skrbstvo bo še naprej skrbelo za materialno in socialno ogrožene posameznike, nezmožne za delo in ki nimajo sredstev za preživljanje, z denarnimi in funkcionalnimi pomočmi.

V tem obdobju bomo zgradili tudi dom za starejše občane v Trebnjem v skladu z republiškim programom.

5.2.8. Socialno varstvo

Skupnost socialnega varstva kot mesto dogovarjanja in usklajevanja politike in ukrepov, ki zadevajo socialno varnost in varstvo, se bo tudi v dolgoročnem obdobju prizadevala za zagotavljanje in razvoj socialne varnosti in varstva delavcev, delovnih ljudi in občanov.

Vsebinsko in obseg programov bodo podpisnice usklajevale na naslednjih področjih:

- družbeno varstvo otrok in mladine,
- družbena skrb in pomoč družini,
- socialno varstvene pomoči,
- zaposlovanje,
- solidarnost na stanovanjskem področju,
- družbeno varstvo invalidov,
- socialno varstvo starejših občanov,
- varstvo borcev in
- socialno varstvo in zdravstveno varstvo.

Za vsako srednjeročno in letno obdobje se bodo podpisnice socialnega varstva v svojih programih opredelile za prednostne naloge.

5.2.9. Zdravstveno varstvo

V zdravstvenem varstvu bomo razvijali programe za izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva. Prednostne naloge bomo izvajali za preprečevanje kronično degenerativnih obolenj, ki prevladujejo med vzroki splošne umrljivosti prebivalstva, prežgodnje invalidnosti delavcev ter začasne in trajne neposobnosti za delo. Pri tem bo veliko vlogo odigralo zdravstveno prosvetljevanje, spreminjanje navad prebivalstva pri prehranjevanju, poraba prostega časa, odpravljanje pojavov bolezenskih zasvojenosti ter preprečevanje škodljivih vplivov okolja na zdravje ljudi.

Prednost bodo imele predvsem preventivne in dispanzerske metode dela za obvladovanje najresnejših obolenj: bolezni srca in ožilja, rakasta obolenja, poškodbe izven dela, psihiatrična obolenja in druge. Pravice uporabnikov do zdravstvenih storitev ne bo potrebno širiti. Do leta 2000 se bo osnovna zdravstvena dejavnost strokovno okrepila, ker se bo določen del storitev, ki se sedaj opravljajo kot bolnišnične dejavnosti, prenesel na specialistične ambulate in osnovno zdravstveno dejavnost. Hitreje bomo razvijali dejavnosti zdravstvenega varstva otrok in mladine, splošne medicine, preventivnega zobozdravstva, socialne medicine, zdravljenja in nege bolnika na domu, zdravstvene vzgoje prebivalstva in deficitarnih specialističnih dejavnosti.

Že z letom 1986 pa bomo v občini Trebnje prenesli na organizacije združenega dela, druge organizacije in skupnosti financiranje zdravstvenega varstva iz naslova nesreč pri delu ter zagotavljanje socialne varnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom (boleznine). Med organizacijami in skupnostmi pa bo iz obeh naslovov zagotovljena solidarnost.

Do leta 1990 bomo v osnovnem zdravstvu zaposlovali samo v skladu z rastjo prebivalstva in v skladu s rastjo nalog in obveznosti osnovnega zdravstva ob zmanjševanju bolnišničnih storitev. Po letu 1990 se bo zaposlovanje nekoliko povečalo, vendar v skladu s potrebami, da bi se do leta 2000 približali republiškemu normativu.

Da bi bilo osnovno zdravstveno varstvo pristopno čimvečjemu krogu prebivalcev, bomo do leta 2000 uredili osnovno zdravstveno mrežo (zdravstvene

postaje) tudi v Velikem Gabru in drugih večjih krajih, če bo potrebno. V osnovnih šolah pa bomo postopoma urejali ambulate za osnovo zobozdravstveno dejavnost.

5.3. Skladnejši razvoj občine

Cilj do leta 2000 je, da izenačimo osnovne življenjske pogoje na celotnem območju občine, kar bomo lahko dosegli s pospešenim razvojem suhokrajinskega območja in ostalih manj razvitih območij v občini Trebnje.

Na območju Suhe krajine bomo pospešeno razvijali predvsem kmetijstvo in dopolnilne dejavnosti, ki bodo ob polni zaposlenosti omogočile ustvarjanje zadovoljivega dohodka in ustreznega družbenega standarda.

Študija »Razvojni projekt Trebnje«, ki se izdeluje s sodelovanjem FAO, bo podala elemente za oblikovanje strategije hitrejšega razvoja suhokrajinskega območja.

Razvoj oziroma izgradnjo infrastrukture na teh območjih, kot enega izmed temeljnih pogojev za hitrejši razvoj, bodo posebej opredeljevali tudi planski dokumenti samoupravnih interesnih skupnosti. Pri sami izgradnji infrastrukture in izboljšanja kmetijskih zemljišč bodo sodelovale mladinske delovne brigade.

5.4. Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita

Na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo zagotovili nadaljnji razvoj podružbljanja s krepitvijo vloge in iniciative občanov v obrambno in samozaščitno funkcijo družbenega razvoja.

Teritorialno obrambo bomo razvijali z upoštevanjem značilnosti njene vloge v celotnem obrambno-zaščitnem sistemu. Organiziranost in nadaljnji razvoj narodne zaščite bo podrejen krepitvi obrambne moči in nalogam ob naravnih in drugih nesrečah, izrednih razmerah in ob neposredni vojni nevarnosti. Civilno zaščito bomo organizirali v skladu s temeljnimi potrebami življenjskih okolij.

S stalnim spremljanjem varnostnih razmer v vseh samoupravnih okoljih bomo zagotovili varovanje samoupravnega socialističnega sistema in pridobitev revolucije. Ob tem bomo še naprej razvijali sistem obrambnega in samozaščitnega upoabljanja, skrbeli za boljšo materialno opremljenost vseh struktur zaščite, gradili zaklonišča in popolnjevali blagovne rezerve.

6. RAZVOJNE USMERITVE V PROSTORU IN VARSTVO OKOLJA

6.1. Zasnova omrežja naselij in organizacija dejavnosti v prostoru

6.1.1. Planske celote

Glede na upoštevanje globalnih ciljev razvoja občine in posebnosti posameznih širših območij v občini oziroma krajevnih skupnosti ter na podlagi analitične obdelave gravitacijskih zaledij posameznih vodilnih naselij je podrobnejša zasnova razvoja v prostoru obdelovana in načrtana v okviru planskih celot oziroma funkcionalno in geografsko zaokroženih območij, in sicer:

1. — Planska celota SZ dela občine zajema območje KS Veliki Gaber, Sentlovrenc, Čatež in Velika Loka.
2. — Planska celota JZ suhokrajinskega predela občine zajema območje KS Sela pri Šumberku, Knežja vas, Dobrič in Svetinja.
3. — Planska celota osrednjega dela občine zajema območja krajevnih skupnosti Račje selo, Štefan pri Trebnjem, Dolenjo Nemško vas in Trebnje.
4. — Planska celota SV območja občine zaobsega krajevni skupnosti Mirna in Sentrupert.
5. — Planska celota JV območja občine zajema območji krajevnih skupnosti Mokronog in Trebelno.

6.1.2. Usmeritve za poselitve in organizacijo dejavnosti v prostoru

Za zagotovitev skladnega dolgoročnega razvoja poselitve in celovitega razvoja v prostoru moramo upoštevati naslednje usmeritve:

- hitrejši in enakomernejši gospodarski razvoj, ki je temeljni pogoj za zaustavitev negativnih trendov razvoja; poleg zagotovitve materialne osnove za izboljšanje družbenega in osebnega standarda, varovanja okolja ter naravne in kulturne dediščine, bodo investicije v delovna mesta v obrobni območjih občine zadržale poselitve v teh krajih; v ta namen bodo na podlagi posebnega programa dodatnih ukrepov za spodbujanje razvoja manj razvitih območij ustvarjeni pogoji predvsem za ublažitev dnevne delovne migracije v druge občine;
- razvoj stanovanjskega gospodarstva in družbenih dejavnosti bo skladen z razvojem delovnih mest in infrastrukture;
- stihijno naseljevanje ob dostopnejših lokacijah (ob prometni mreži) in v bližini večjih lokalnih središč bo z doslednim izvajanjem urbanistične, zemljiške in komunalne politike zaustavljeno;
- glede na stanje se morajo okrepiti lokalni centri, kjer bodo zagotovljene površine za stanovanjsko in drugo zazidavo v skladu s pogoji urejanja;
- dnevne oskrbne dejavnosti bodo s krepitvijo lokalnih centrov zadovoljevale potrebe širšega zaledja; racionalna mreža lokalnih centrov temelji na zaledju 3000 prebivalcev, čeprav bo potrebno hkrati zagotoviti vsaj mini-

malno oskrbo še v manjših lokalnih središčih zaradi prostorsko razpršene poselitve;

- specializirane oskrbne dejavnosti bodo usmerjene v večje centre oziroma samo občinsko središče;
- razvoj učinkovitega stanovanjskega in komunalnega gospodarstva je iz ekonomskih in tehničnih razlogov možen edino v naseljih, kjer osnovna komunalna infrastruktura že obstaja in so vsestranske dolgoročne možnosti razvoja le-te;
- obstoječa gospodarska infrastruktura ter planiran razvoj delovnih mest in visoki stroški komunalnega urejanja stavbnih zemljišč pogojujejo koncentracijo stanovanjske gradnje vzdolž osrednjega dela občine, to je vzdolž osi Veliki Gaber — Trebnje — Mirna — Sentrupert — Mokronog, s poudarkom na Trebnjem in Mirni;
- zastavljen policentrični sistem, alokacija naselij in potencialni obseg zaledja narekujejo smiselno krepitev manjših lokalnih centrov, in sicer Trebelno, Dobrič, Velika Loka in Čatež; navedena naselja je primerno okrepiti kot centre krajevnih skupnosti in lokalna središča dnevne oskrbe;
- z zavestnimi ukrepi, kot so zagotovitev dobre prometne povezanosti, približevanje (novo odpiranje) delovnih mest z možnostjo zaposlitve kmeta — delavca, zagotovitev osnovnega komunalnega standarda in oskrbe ter s stimuliranjem razvoja primarnih dejavnosti (kmetijstvo — živinoreja, gozdarstvo), bo zagotovljena naseljenost v hribovitih območjih in manj razvitih predelih občine (krajevni skupnosti Čatež in Trebelno ter suhokrajinsko območje);
- dolgoročno usklajena namenska raba površin bo zagotavljala temeljne pogoje za učinkovito gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči in gozdovi na podlagi dolgoročnih razvojnih programov ter takšen razvoj poselitve, ki bo zagotavljal aktiviranje vsega preostalega razpoložljivega prostora;
- kot omejitveni faktor razmestitve poselitve in razvoja nekaterih dejavnosti predstavljajo varstvena območja vodnih virov, s čimer bomo omogočili trajno zagotavljanje zdrave pitne vode;
- vključevanje naravne in kulturne dediščine v obstoječe in razvojne programe bo s pravočasnim vrednotenjem teh kvalitet pomenilo bistveni preokret odnosa do narodnega bogastva in identitete.

6.1.3. Planska tipologija naselij

Obstoječe funkcije naselij in zadovoljevanje skupnih potreb, racionalna organizacija dejavnosti v prostoru in najprimernjša raba širšega prostora so izhodišča za opredelitev tipologije naselij in hierarhijo občinskih središč.

V občini Trebnje zasledimo naslednje tipe naselij:

- ruralna naselja,
 - prevladujoča ruralna naselja,
 - ruralno urbana naselja,
 - prevladujoča urbana naselja,
 - urbana naselja.
- A. Ruralna naselja, pri katerih je prevladujoča funkcija kmetijstvo in gozdarstvo, poleg bivalne (stanovanjske), ne bodo prerasla okvirja 100 prebivalcev. Predstavljajo osnovni gravitacijski potencial za naselja z vsaj dnevno oskrbo. Gradnja bo dovoljena predvsem v mejah obstoječih naselij, v skladu s kriteriji, ki bodo upoštevali lokalno in krajinsko oblikovalsko specifičnost. Delež kmečkega prebivalstva bo nad 30%.
- B. Prevladujoča ruralna naselja so tista, pri katerih bo delež kmečkih prebivalcev tudi v bodoče nad 15%. Primarne dejavnosti bodo prevladujoče in pomembnejšega števila neagrarnih delovnih mest ne bo. Ta tip naselja praviloma že predstavlja povezovalno funkcijo z višje razvitimi središči in z oskrbnimi dejavnostmi, bolje opremljenimi centri. Možna vzporednica razvoja je kmečki turizem s pogoji urejenega izgleda kmečkih gospodarstev in celotnega naselja. V teh naseljih pričakujemo intenzivnejšo stanovanjsko gradnjo, predvsem deagrariziranih prebivalcev (naslednikov) in blažji priliv iz najodročnejših predelov, kar pomeni kvalitetnejšo infrastrukturo opremljenost in usmerjene urejevalske in načrtovalske akcije glede na lokalne značilnosti.
- C. Ruralno — urbana naselja predstavljajo središča lokalne oskrbe in storitvenih dejavnosti in lokalne zaposlitvene centre. Poleg pomembne kmetijske funkcije je delež neagrarnih prebivalcev čedalje občutnejši; dnevna migracija v večja zaposlitvena središča z dobro prometno povezavo pogojuje širjenje števila polkmečkega prebivalstva nasproti kmečkemu. Razvoj dejavnosti bo še naprej podrejen kmetijski dejavnosti.

Z ozirom na gravitacijske tokove in možno zasnovo policentričnega razvoja ločujemo v tem sklopu v občini dva podtipa:

- C 1 — lokalna središča z gravitacijskim potencialom 1000 do 3000 prebivalcev, ki hkrati predstavljajo lokalna zaposlitvena središča. Struktura aktivnega prebivalstva, dosežena gostota poselitve in predvidena gospodarska rast narekujejo načrtno dolgoročno urbanistično urejevalsko politiko;
- C 2 — naselja predstavljajo tista lokalna središča, ki nudijo osnovno oskrbo za zaledje do 1000 prebivalcev ter zaposlitvene možnosti v manjših obratih; ne pričakuje se intenzivnejše rasti naselij, vendar dosežena stopnja zahteva skrb za načrtni prostorsko-urbanistični razvoj.

D. Prevladujoča urbana naselja pomenijo pomembnejša razvojna jedra s pretežno neagrarno zaposlitvijo in pretežnim deležem urbanih stanovanjskih površin. Pri razvojnih zasnovah teh naselij vrednotenje kmetijske funkcije več ne prevladuje, zato je potrebno mnogo pazljivosti pri razmeščanju posameznih dejavnosti tako glede na odnos do kvalitetnih kmetijskih zemljišč kakor pri zasnovi organizacije (urbanih funkcij) naselja. Večja dinamika razvoja kaže na tendenco funkcije (sekundarnega) občinskega središča.

Pristop urejanja zahteva podrobne usmeritve za razvoj infrastrukture, stanovanj, industrije, racionalno razmestitev centralnih dejavnosti in rekreacije ob celovitih ukrepih za ohranjanje kvalitet okolja. Potrebna je višja stopnja komunalne oskrbe. Urejevalska pozornost mora biti usmerjena v prenavo zgodovinskih jeder in ohranitev njihovih naselbinskih vrednot. Pristop dolgoročne rabe prostora in organizacije dejavnosti mora biti na nivoju priprave urbanističnih zasnov.

E. Urbani tip naselja pomeni značaj sklenjenega mestnega območja z gravitacijskim zaledjem in oskrbnimi funkcijami občinskega, regionalnega in republiškega pomena. Značaj poselitve (fizična struktura), opremljenost in povezanost naselij, ki je za ta tip naselja značilen, kažejo, da tega nivoja ne bo do leta 2000 doseglo nobeno naselje v občini, pač pa je moč pričakovati tendenco preraščanja osnovnega tipa D v višjo stopnjo urbanega naselja pri Trebnjem in s tem približevanje k značaju urbanega tipa naselja (prehodni tip DE).

Tabela: Planska tipologija naselij

zap. št.	KRAJEVNA SKUPNOST (število naselij)	TIP	NASELJE
1.	ČATEŽ (11)	C 2 B A	Čatež Dolenja vas pri Čatežu Goljek, G. vas pri Čatežu, Kriška reber, Križ, Razbore, Roje, Sejenice, Trebanjski vrh, Zagorica
2.	DOBRNIČ (16)	C 2 AB A	Dobrnica Dobrava, Korita Artmanja vas, Gorenja vas, Lisec, Lokve, Podlisec, Preska, Reva, Stranje, Šahovec, Vavpča vas, Vrbovec, Zagorica, Železo
3.	DOLENJA NEMŠKA VAS (16)	C 2 B AB A	Dolenja Nemška vas Dol. Ponikve, Gore. Ponikve, Češnjek, Dečja vas Grm, Jezero, Rihpovec, Rodine Dol. Dobrava, Dol. Podboršt, Gor. Dobrava, Gradišče, Lipnik, Lukovek, Meglenik
4.	KNEŽJA VAS (9)	B A	Knežja vas Dol. Kamenje, Dol. Selce, Gor. Kamenje, Gor. Selce, Krušni vrh, Luža, Občine, Roženpelj
5.	MIRNA (22)	D B BA A	Mirna Brezoviča, Zabrje Selo, Ševnica Cirniki, Debenc, Glinek, Migolica, Migolska gora, Praprotnica, Ravne, Sajenice, Selska gora, Stan, Stara gora, Škrjanče, Trbinc, Volčje njive, Zagorica, Gomila, Gorenja vas
6.	MOKRONOG (18)	C 1 BA A	Mokronog Dol. Laknice, Gor. Laknice, Hrastovica, Martinja vas, Puščava Beli grič, Bruna vas, Gor. vas, Križni vrh, Log, Most, Ostrožnik, Pugled, Ribjek, Slepšek, Sr. Laknice, Vrh nad Mokronogom
7.	RAČJE SELO (5)	B A	Račje selo Blato, Hudeje, Mala Ševnica, Vel. Ševnica
8.	SELA ŠUMBERK (11)	B A	Sela pri Šumberku Arčelca, Babna gora, Dol. Podšumberk, Gor. Podšumberk, Log, Orlaka, Replje, Volčje jame, Vrtače, Zavrh
9.	SVETINJA (5)	BA A	Rdeči kal Dolenji vrh, Gor. vrh, Svetinja, Šmaver

10.	ŠENTLOVRENC (14)	B BA A	Šentlovrenc Martinja vas Dolga njiva, Dol. Praproče, Gor. Praproče, Krtina, Kukemberk, Mačji dol, Mali Videm, Muhabran, Potok, Vel. Videm, Vrhovo, Žabjek
11.	ŠENTRUPERT (20)	C 1 B BA A	Šentrupert Rakovnik Trstenik, Bistrica, Brinje, Draga, Slovenska vas, Vrh Dol. Jesenice, Gor. Jesenice, Hom, Hrastno, Kamnje, Okrog, Prelesje, Ravnik, Straža, Škrljevo, Zabukovje, Zaloka
12.	TREBELNO (24)	C 2 B BA A	Trebelno Češnjice Čužnja vas, Štatenberk Bitnja vas, Bogneča vas, Brezje, Brezovica, Cerovec, Cikava, Cilpah, Dol. Zabukovje, Drečji vrh, G. Zabukovje, G. Mokronog, Podturn, Jelševce, Maline, Mirna vas, Ornuška vas, Radna vas, Roje, Vel. Strmica, Vrh
13.	TREBNJE (11)	D (E) A	Trebnje Dol, D. Medvedje selo, G. Medvedje selo, Grmada, Odrga, Pekel, Primštal, Repče, Studenec, Vrh trebnje
14.	VELIKA LOKA (9)	C 2 A	Velika Loka Gor. Podboršt, Igljenik, Korenitka, Mačkovec, Mala Loka, Mrzla Luža, Škovec, Trnje
15.	VELIKI GABER (13)	C 1 B BA A	Veliki Gaber Zagorica Bič, Žubina Cesta, Dobravica, Gombišče, M. Gaber, Male Dole, Pristavica, Stehanja vas, Stranje, Velike Dole
16.	ŠTEFAN (10)	B A	Štefan Belšinja vas, Benečija, Breza, Gor. Nemška vas, Grič, Kamni potok, Rožni vrh, Pluska, Zidani most

6.1.4. Zasnova omrežja naselij

Na podlagi temeljnih ugotovitev dosedanjega razvoja, globalnih okvirov možnega gospodarskega, socialnega in prostorskega razvoja ter usmeritev in kazalcev bomo za zagotovitev družbeno in gospodarsko smotrne prostorske organizacije proizvodnje, storitev, oskrbe, bivanja in drugih dejavnosti razvijali naslednja naselja kot pomembnejše nosilce:

— **Trebnje** (tip D s približevanjem urbanemu tipu naselja) bo pridobivalo na vlogi občinskega središča III. stopnje, kar izhaja iz gravitacijskega zaledja do 12.000 ljudi. V samem naselju naj bi prebivalstvo naraslo za približno 600, torej bi leta 2000 na tem porostoru živelo okoli 3.000 ljudi. Število delovnih mest bo po predvidevanjih naraslo iz sedanjih 1.750 na okoli 2.300 do 2.400. Osnovni pogoj za razvoj urbanih funkcij je nujen porast obsega oskrbnih in storitvenih dejavnosti, primarno za gravitacijsko zaledje in specializiranih dejavnosti na nivoju občine.

Trebnje predstavlja glede na potencial in zasnovo oskrbnih in storitvenih dejavnosti središče občinskega pomena ter glede na proizvodne dejavnosti značaj naselja z več obrati.

— **Mirna** (tip D) šteje 1.250 prebivalcev in pričakujemo od leta 2000 povečanje na okoli 1.700 ljudi ter od sedanjih 1.400 delovnih mest porast za novih 200 do 300. Naselje naj bi predstavljalo oskrbni in storitveni center za vzhodni del občine oziroma za gravitacijsko območje okoli 7.000 ljudi. Temu primerno se morajo ob primarnem zaposlitvenem potencialu razviti oskrbne dejavnosti in predvsem servisi. Naselje Mirna bo torej gradilo vlogo centralnega naselja II. stopnje oziroma pomembnejšega lokalnega središča.

Glede na potencial in zasnovo oskrbnih in storitvenih dejavnosti predstavlja Mirna pomembnejše lokalno središče ter glede na proizvodne dejavnosti naselje z več obrati.

— **Mokronog** (tip C) ima 650 prebivalcev in 450 delovnih mest. Dosedanji trendi in pokazatelji ne kažejo na intenzivnejši razvoj, vendar pričakujemo, da bo naselje okrepilo značaj centralnega naselja I/II stopnje, torej lokalnega središča, predvsem na račun širokega gravitacijskega zaledja jugovzhodnega dela občine. Po demografski prognozi ni pričakovati bistvenega

povečanja prebivalstva, porast števila delovnih mest pa je vezan na že sedaj prisotne delovne organizacije.

Glede na potencial in zasnovano oskrbnih in storitvenih dejavnosti predstavlja Mokronog lokalno središče ter glede na proizvodne dejavnosti naselje z več obrati.

— **Sentrupert** (tip C 1) je pridobil na vlogi manjšega lokalnega središča predvsem v zadnjih letih in smo ga na osnovi pokazateljev prihodnjega možnega razvoja uvrstili med centralna naselja I/1 stopnje, kljub temu da s svojimi 350 prebivalci in zaledjem okoli 2.200 ljudi ter sedanjimi oskrbnimi funkcijami kriterijev za ta rang naselja še ne izpolnjuje. Sentrupert prerašča vlogo lokalnega ruralnega središča predvsem na račun novih delovnih mest in razvoja drobnega gospodarstva, oziroma preraščanja zgolj vloge lokalnega zaledja polmekkega prebivalstva. Okrepiti je potrebno vlogo oskrbnih dejavnosti.

Sentrupert glede na zasnovano oskrbnih in storitvenih dejavnosti predstavlja lokalno središče, glede na proizvodne dejavnosti pa naselje z 2 do 3 obrati.

— **Veliki Gaber** (tip C 1) šteje okoli 330 prebivalcev ter ima 125 delovnih mest. Izpostavljenost lokacija naselja ob dobri prometni legi pomeni tudi ugodne pogoje za zaposlitev izven občine, kar je zaradi pomanjkanja delovnih mest karakteristika tudi širšega območja. Prav to je bilo pomembnejše vodilo za razvrstitev tega naselja v razred centralnega naselja I/1 stopnje, kar pomeni z dodatnimi stimulativnimi ukrepi omogočiti pospešen razvoj zaposlitvenih možnosti in oskrbnih ter storitvenih dejavnosti. S tem bo dolgoročno pretežna vloga lokalnega ruralnega središča prešla v vlogo lokalnega središča gravitacijskega zaledja najzahodnejšega predela občine.

Veliki Gaber z ozirom na zasnovano razvoj oskrbnih in storitvenih dejavnosti prištevamo med lokalna središča, glede na proizvodne dejavnosti pa med naselja z 2 do 3 obrati.

— **Trebelno, Dobrnič, Čatež, Velika Loka in Dol. Nemška vas** (tip C 2) se bodo razvijala v centralna naselja I/2 stopnje oziroma lokalnega središča z gravitacijskim zaledjem do 1.000 prebivalcev. Demografska rast je ocenjena kot zmerna, hkrati pa je potrebno z lokacijo novih zaposlitvenih zmogljivosti v Dobrniču in Trebelnem načrtno zagotoviti perspektivnejše pogoje za ohranitev prebivalstva v širšem zaledju teh dveh naselij.

Našteta naselja po zasnovi funkcij naselij sodijo med manjša lokalna središča glede na oskrbne in storitvene dejavnosti, glede na proizvodne dejavnosti pa med naselja s pretežno monostrukturno dejavnostjo (1 ali največ 2 obrata).

6.2. Zasnova poselitve, urejanje in raba prostora

Pri urejanju prostora in usmerjanju dejavnosti se bo v prvi vrsti upoštevalo varovanje dobrin splošnega pomena in racionalno izrabo in organizacijo ter varovanje in izboljševanje okolja. Z ozirom na usmeritve, plansko tipologijo naselij, kazalce družbenoekonomskega razvoja, in s tem zasnovano omrežja naselij, bodo za naselja intenzivnejšega razvoja — za Trebnje in Mirno — izdelane podrobnejše strokovne osnove — urbanistične zasnove kot sestavni del prostorskih sestavin dolgoročnega plana občine.

6.2.1. Načini urejanja območij

Glede na skupne geografske značilnosti, pomen in značaj poselitve, tipiko krajine, demografsko prognozo in zasnovano razvoj in razmestitev dejavnosti v prostoru se bodo naknadno kot dopolnitev dolgoročnega plana izdelale:

— za naselji Trebnje in Mirna urbanistični zasnovi,

— za območje okolice Sentruperta in za Temeniško podolje okoli Ponikev pa krajinske zasnove.

Znotraj urbanističnih in krajinskih zasnov se posamezne podrobnejše prostorske celote urejajo s prostorskimi izvedbenimi akti.

Prostorski ureditveni pogoji se bodo izdelali:

1. za plansko celoto Suhe krajine,
2. za ostale planske celote skupaj, razen za območja, opredeljena v naslednjih točkah,
3. za ureditvena območja naselij Trebnje in Mirna (kot bo opredeljeno v urbanističnih zasnovi) ter manjša lokalna središča, kot so Mokronog, Sentrupert in Veliki Gaber,
4. za območja, kjer so načrtovani manjši infrastrukturni objekti in naprave,
5. za manjše melioracije, manjše vodnogospodarske ureditve, kamnolome, peskokope, separacije, gramoznice, glinokope ter ostale dnevne kope,
6. za posamične novogradnje objektov, ki so skladne z namensko rabo in dejavnostjo na predlaganem območju.

Zazidalni načrti bodo izdelani za kompleksno gradnjo na prostih ali pretežno nepozidanih površinah, kar izhaja iz usmeritev urbanističnih zasnov ali usmeritev in odločitev iz srednjeročnih družbenih planov.

Urednitveni načrti bodo izdelani:

- za območja znotraj ureditvenega območja naselja, za katerega so podane takšne usmeritve v urbanistični zasnovi;
- za območja, za katera so takšne usmeritve in odločitve konkretno podane z družbenim planom;
- za večje kamnolome, peskokope, separacije, gramoznice, glinokope in ostale dnevne kope, ki so predvideni za širitev ali sanacijo;
- za večje in obsežnejše vodnogospodarske ureditve in hidromelioracije;

- za večje in obsežnejše agromelioracije;
 - za odlagališče odpadkov;
 - za posege in ureditve, ki so potrebne v skladu z usmeritvami varstva naravne in kulturne dediščine v delih naselij, ki sodijo med naselja s pretežno razpršeno poselitvijo, ali za druga območja odprtega prostora, a je način urejanja usklajen z odločitvami v srednjeročnem planu;
 - za druge posege, ki jih je potrebno v skladu z zakonom urejati s prostorsko-izvedbenimi načrti, oz. za območja, katerim se v večjem obsegu spreminja namenska raba v skladu z opredelitvami tega plana;
- Lokacijski načrti se bodo izdelali za večje infrastrukturne posege, kot so: magistralni plinovod, avto cesto, železnico, posamezne komunalne vode.

6.2.2. Usklajevanje navzkrižnih interesov v prostoru

Izjemoma so nekateri posegi na podlagi usmeritev in pogojev dolgoročnega plana republike in usmeritev in pogojev dolgoročnega plana občine predvideni na najboljših kmetijskih zemljiščih, in sicer:

- a. za posege širšega družbenega interesa republike:
 - gradnja infrastrukturnih vodov in naprav (komunalna, energetska, prometna infrastruktura), vključno z lokacijami za nadomestitve stavbnega fonda v primeru rušitev;
- b. za posege širšega družbenega interesa občine:
 - vodnogospodarske ureditve za preprečevanje poplav in za hidromelioracije;
 - gradnja infrastrukturnih objektov in naprav (komunalna, energetska, prometna infrastruktura);
 - dograjevanje občinskega središča (Trebnje) in pomembnejšega lokalnega središča (Mirna) z dejavnostmi, ki so nujno potrebne za zadovoljevanje funkcij, ki jih naselji imata v omrežju naselij;
 - za potrebe industrije (industrijska cona v Trebnjem — okoli 16 ha, širitev Tesnila Trebnje okoli 1 ha, širitev Dane na Mirni okoli 3,5 ha);
 - za dograjevanje območij za turistično oz. rekreacijsko rabo (ob motelu Putnik Trebnje okoli 11,5 ha, turistično športno rekreacijska cona na Mirni okoli 16 ha);
 - za lokacije za nadomestitev bencinske črpalke in stanovanjskih stavb v primeru rušitve ob izgradnji avtoceste na obrobju naselja Trebnje (bencinska črpalka okoli 0,5 ha, stanovanjske stavbe okoli 1,7 ha).

6.2.3. Prostorske sestavine dolgoročnega plana občine, ki izhajajo iz obveznih izhodišč dolgoročnega plana SRS

Obvezna izhodišča dolgoročnega plana SRS, ki so upoštevana in vrisana v ustrezno grafično gradivo občine Trebnje so:

- 1. območje kmetijskih zemljišč,
- čistilna naprava na Mirni,
- nahajališča kremenčevega peska Mirna — Jersovec Roženec,
- pomembnejši kulturni spomeniki,
- magistralna cesta Bič — Karteljevo,
- magistralna cesta (avtomobilska) Ljubljana — Zagreb,
- regionalna cesta Velika Loka — Trebnje,
- regionalna cesta Bič,
- regionalna cesta Pluska — Novo mesto,
- regionalna cesta Pluska — Boštanj,
- regionalna cesta Mokronog — Zbure,
- magistralna proga Ljubljana — Dobova,
- 2. glavna proga Grosuplje — Trebnje — Novo mesto,
- stranska proga Trebnje — Sevnica,
- DV 400 kV Hudo — Lavrica,
- DV 400 kV Beričevo — Krško,
- DV 110 kV Trebnje — Novo mesto,
- DV 110 kV Grosuplje — Trebnje,
- RTP 110/20 kV Trebnje,
- magistralni plinovod Rogaška Slatina — Mirna.

7. URESNIČEVANJE DOLGOROČNEGA PLANA

7.1. Naloge medobčinskega sodelovanja

Naloge na področju medobčinskega sodelovanja so predvsem:

- usklajevanje investicijskih pobud in nastajanje skupnih naložbenih projektov v dolnjski regiji, kakor tudi s sosednjimi občinami, predvsem Grosupljani;
- po enotnih kriterijih bomo opredelili pogoje za razmestitev določenih regijskih institucij oziroma dejavnosti skupnega pomena;
- usklajevali bomo razvoj osnovnega infrastrukturnega omrežja;
- pri zasnovi hierarhije centralnih naselij bomo uskladili zasnovno trgovinske mreže in turistične ponudbe;
- na področju družbenih dejavnosti bomo stremeli k racionalizaciji sedanje organiziranosti, predvsem glede specializiranih storitev;
- s pospeševanjem razvoja potencialov kmetijske pridelave bodo ustvarjeni

pogoji za usklajevanje in usmerjanje kmetijske proizvodnje ter za zadovoljivo preskrbo (samooskrbo) prebivalstva v regiji;

- posebno usklajevalno vlogo bodo imele občine pri izkoriščanju naravnih bogastev (mineralov) in izgradnji oziroma modernizaciji osnovne prometne infrastrukture (železnica, avtocesta);
- varovanje vodnih virov bo v načrtih skupnih vodnogospodarskih ukrepov usklajeno s potrebami zagotavljanja zdrave pitne vode.

7.2. Naloge na ravni občine

V vsebini plana so pri vsakem poglavju opredeljeni pogoji in merila za uresničevanje zastavljenih ciljev razvoja. V fazi priprave predloga dolgoročnega plana z nekaterimi analizami še nismo razpolagali, da bi lahko konkretnije opredelili dolgoročne naloge, kar je prednostna obveza po sprejetju plana. Ta področja so:

- področje usklajenih dodatnih ukrepov za pospešenejši razvoj Suhe krajine na podlagi izsledkov posebne študije s poudarkom na kmetijstvu;
- ocena razvojnih možnosti zaposlovanja po manjših naseljih;
- opredelitev vodozbirnih območij in ukrepov za varovanje;
- dolgoročna kompleksna rešitev preskrbe z vodo za celotno območje občine (nov vodni vir);
- definicije območij, ki so posebnega pomena za varovanje naravne in kulturne dediščine, in strokovne podlage;
- ukrepi za zaščito oziroma gojitev divjadi in planirani staleži po posameznih območjih;
- dolgoročni razvojni cilji ribištva na podlagi ocenjenih možnosti za to dejavnost;
- celostna prometna presoja območja naselja Trebnje;
- ažuriranje registra in vrednotenje količin mineralnih surovin.

Predsednik
skupščine občine:
NACE DEŽMAN

SKUPŠČINSKI DOLENJSKI LIST

za občine
ČRNOMELJ,
METLIKA, NOVO
MESTO, RIBNICA
IN TREBNJE

Uradno glasilo skupščin občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Ribnica in Trebnje.

Izdaja DIC, tozd Dolenjski list, Novo mesto.

Glavni urednik Drago Rustja, odgovorni urednik Marjan Legan.

Izhaja po potrebi. Za družbenopolitične skupnosti in organizacije, delovne organizacije, društva in druge pravne osebe je naročnina za SDL všteta v naročnino za Dolenjski list, za preostale je letna naročnina 100 din, izvod v prosti prodaji stane 5 din.

Tekoči račun pri podružnici SDK Novo mesto 52100-603-30624. Naslov: Dolenjski list, 68001 Novo mesto, Glavni trg 24, p. p. 130, telefon (068) 23-606 in 24-200. Na podlagi mnenja republiškega komiteja za informiranje IS SRS (št. 421-1/72 od 15. 11. 1984) se za Skupščinski Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

Časopisni stavek, prelom in filmi: DIC, tozd Grafika, Novo mesto. Tisk: Tiskarna Novo mesto.